

MAGAZINE

VOOR PEDAGOGISCHE PROFESSIONALS KIND EN EDUCATIE

HOGESCHOOL KPZ

VEERKRACHT

NUMMER
02
JULI 2024

NOVO

PROCESBEGELEIDER

**VAKSPECIALIST
MUZIEK**

NIEUWE MINOR

KENNISTAFEL

EFFECTIEF
LEESONDERWIJS

INHOUD

Kwaliteitswaaier: Effectief Onderwijs in Begrijpend Lezen

Samen aan effectief leesonderwijs werken

Kennistafel Effectief Leesonderwijs
Mirjam Snel

**4 KENNISTAFEL EFFECTIEF
LEESONDERWIJS:
GEZAMENLIJK EN IN
SAMENHANG VAN WETEN
NAAR DOEN**
WENCKJE JONGSTRA, MIRJAM
SNEL EN TES SCHMEINK

**12 NIEUWSTE MINOR
VAKSPECIALIST
MUZIEK OP
HOGESCHOOL KPZ**
GERTRUDE PIETERS

**8 KENNIS OPBOUWEN IN
DE KLAS**
Over het inzetten van
kennismuren om
kennisconstructie
zichtbaar te maken
CHRISTIE SLUITER

**16 KRITISCH KIJKEN
NAAR JE ROL ALS
BEGELEIDER VAN
VERANDERINGEN**
De kracht van de
NOVO-opleiding
VÉRONIQUE
DAMOISEAUX

EN VERDER

**KPZLeeslampje
20**

**De grote boze
wolf en opa van
de huishond
23**

**Geef geen
grabbelton-
lessen!
28**

**Onderzoeks-
school aan het
woord
30**

**Samen werkt!
34**

**Agenda
39**

**Portret
ACHTERZIJDE**

BESTE LEZER,

Het is afwachten wat de nieuwe regering voor het onderwijs zal gaan betekenen, maar in de eerste documenten lezen we dat het Masterplan Basisvaardigheden voortgang krijgt, dat evidence based werken het uitgangspunt moet zijn en dat samenwerken in het onderwijs daarbij onmisbaar is. De Kennistafel Effectief leesonderwijs sluit daar naadloos op aan: in het openingsartikel in dit nummer laten Jongstra, Snel en Schmeink zien dat er een rol is weggelegd voor besturen, schoolleiders, kwaliteitsmedewerkers en leraren om vanuit een gezamenlijk gedragen visie het leesonderwijs een boost te geven. Er is al zoveel bekend: de Kennistafel helpt om die kennis te verzamelen en verspreiden en waar nodig uit te breiden. Aan het werkveld om die kennis ook in de praktijk te brengen.

Dat gebeurt natuurlijk ook al. Het onderzoek van Manon Plette naar een effectieve aanpak van begrijpend lezen, uitgevoerd in de Geert Grote school in Zwolle, laat zien dat bewezen aanpakken hun weg naar de school vinden. En ook op Hogeschool KPZ wordt in de praktijk gebracht wat werkt: volgen jullie al de KPZ-influencers op instagram, die via Leeslampje hun leeservaringen delen en zo aan boekpromotie doen? Studenten zetten elkaar aan het lezen onder leiding van een lezende docent: in de basisschoolklas werkt het net zo! Boukje Bruins deelt alvast haar bevindingen over *het Wolvenboek*.

Christie Sluiter en Ron Meijer hebben een vervolg geschreven op hun artikelen in het vorige nummer. We krijgen een inkijkje in de praktijk van het zaakvakonderwijs en het gebruik van de kennismuur. Helpt die kennismuur om de wereld beter te begrijpen?, zou Ron Meijer kritisch vragen.

Laten we de samenwerking bij de kunstvakken niet vergeten: Windesheim en Hogeschool KPZ hebben samen met ArtEZ de minor Vakspecialist Muziek opgezet. Studenten zijn enthousiast: niet alleen over hun muzikale en vakdidactische ontwikkeling, maar ook omdat muziek zo belangrijk is voor de persoonlijke ontwikkeling.

Dat samenwerken al jaren onze aandacht heeft, laat Trynke Keuning zien in haar artikel over de RIF. Het project is afgerond, maar de samenwerking tussen mbo's, hbo's, IKC's en scholen gaat door. Samenwerken, veranderen: het gaat niet vanzelf. Meer weten over hoe je dit soort processen kunt begeleiden? Lees het artikel over de NOVO-opleiding. En meld je aan!

Veel leesplezier.

Véronique Damoiseaux, eindredacteur

TIP DE REDACTIE

Heb je suggesties of opmerkingen? Laat het ons weten en mail naar veerkracht@kpz.nl

KENNISTAFEL EFFECTIEF LEESONDERWIJS: GEZAMENLIJK EN IN SAMENHANG VAN WETEN NAAR DOEN

Er is veel discussie over hoe we de leesresultaten van Nederlandse leerlingen uit landelijke en internationale onderzoeken moeten interpreteren. Toch kan niemand ontkennen dat meerdere instanties in meerdere rapporten over meerdere jaren een daling signaleren in de leesvaardigheid en leesmotivatie van leerlingen in het funderend onderwijs. Die daling is zeer zorgelijk. Steeds meer scholen zien deze toestand als een urgente uitdaging en denken na over hoe ze -in lijn met de onderwijsvisie- hun leesonderwijs kunnen verbeteren. De grote vraag is: 'Waar en hoe begin je dan?'

In dit artikel verkennen we mogelijke antwoorden. We belichten daarbij de rol van de landelijke Kennistafel Effectief Leesonderwijs. De producten van de Kennistafel Effectief Leesonderwijs kunnen richtinggevend zijn bij het realiseren van effectief leesonderwijs in begrijpend lezen. In deze bijdrage vertellen we wat de Kennistafel is en doet en geven we een overzicht van de tot nu toe opgeleverde kennisproducten. Deze producten kunnen bruikbaar zijn voor verschillende actoren op scholen tijdens hun gezamenlijke verbeterproces op het gebied van leesonderwijs.

VAN WETENSCHAP NAAR PRAKTIJK & VAN PRAKTIJK NAAR WETENSCHAP

Er is veel wetenschappelijke kennis beschikbaar over het inrichten en vormgeven van effectief leesonderwijs. Toch bereikt die kennis lang niet altijd de scholen. Andersom zien we dat vragen uit de praktijk de wetenschap niet altijd bereiken.

Kennelijk is er een kloof tussen wetenschap en praktijk, die maar moeilijk te dichten is. In 2020 startten de PO-raad, VO-raad en het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) daarom met de landelijke Kennistafel Effectief Leesonderwijs. De Kennistafel bestaat uit een kleine vijftig leden met diverse functies: leraren, schoolleiders en bestuurders uit het primair en voortgezet onderwijs en uit lerarenopleiders, curriculumontwikkelaars, leesbevorderaars, onderzoekers en beleidsmedewerkers. De groep komt vier keer per jaar samen om kennis uit te wisselen en werkt daarnaast actief in werkgroepen aan het verzamelen, co-creëren en verspreiden van kennis.

EEN DICHTBEGROEID BOS AAN INITIATIEVEN VOOR VOORAL HET BASISONDERWIJS

De Kennistafel heeft aan het Expertisecentrum Nederlands de opdracht gegeven om een inventarisatie te maken van alle al bestaande initiatieven in

Nederland op het gebied van de verbetering van leesonderwijs. Denk daarbij bijvoorbeeld aan leesaanpakken, trainingen, regionale en landelijke leesoffensieven en leesprojecten. Het blijkt dat er door veel verschillende partijen veel verschillende initiatieven ontwikkeld zijn om de leesvaardigheid van leerlingen te verbeteren: maar liefst 149 initiatieven (Swart & In 't Zandt, 2022). Het gevaar bestaat dat de praktijk door al deze verschillende, versnipperde initiatieven door de bomen het bos niet meer ziet. De onderzoekers bevelen dan ook aan een duidelijke vindplaats op te richten. Ook pleiten ze voor meer aandacht voor de ontwikkeling van verbetertrajecten en producten ten behoeve van specifieke doelgroepen, namelijk leerlingen in het vo en het so en vso. De initiatieven richten zich nu vooral op het reguliere (reguliere) basisonderwijs. Verder geven ze aan dat leraren over voldoende kennis van leesonderwijs moeten beschikken om vanuit de context waarin zij werken initiatieven te kunnen beoordelen op effectiviteit.

'VAN WETEN NAAR DOEN!' IN EEN NIEUWE INFRASTRUCTUUR

Scheltinga, Snel en Van Steensel schreven in 2021 in opdracht van de Kennistafel het visiestuk 'Van weten naar doen!'. Hierin wordt uiteengezet dat begrijpend lezen als vaardigheid zeer complex is. Het bestaat uit verschillende soorten kennis, deelvaardigheden en deelprocessen, waarbij leesmotivatie ook een belangrijke rol speelt. In dit gegeven van complexiteit zit ook de oplossing. Effectief werken aan verbetering van het leesonderwijs vraagt om een samenwerking in samenhang van

verschillende actoren binnen de school (leraren, leesdeskundige, schoolleider en bestuurder) en professionals van organisaties buiten de school (opleidingen, lectoraten, universiteiten, SLO, NRO, bibliotheken, Toetsmakers, et cetera). Aan deze infrastructuur wordt nu gewerkt door de Kennistafel.

MEER VAARDIGE ÉN DUURZAAM GEMOTIVEERDE LEZERS

Het doel van de Kennistafel is driedelig. Ten eerste het verbinden van de vele verschillende organisaties, initiatieven, onderzoekers en trajecten, die zich met de verbetering van het leesonderwijs bezighouden of daar belangrijk voor zijn. Zo kunnen de initiatieven zo goed mogelijk vanuit dezelfde visie, systematisch en in samenhang afgestemd worden, passend bij de behoeften van de onderwijspraktijk. Ten tweede beoogt de Kennistafel door haar activiteiten dat bestaande wetenschappelijke kennis over leesonderwijs beter en soepeler in de praktijk benut wordt. Ten derde wil de Kennistafel vragen van onderwijsprofessionals ophalen en die vervolgens vertalen naar een onderzoeksagenda. Er leven bijvoorbeeld veel vragen over vakintegratie bij lezen en het monitoren van leesvaardigheid.

De ambitie van de Kennistafel is dat Nederlandse leerlingen meer vaardige én duurzaam gemotiveerde lezers worden. Het gaat om lezers die in staat zijn en gericht zijn op het benutten van (geschreven) bronnen om beter inzicht te krijgen in zichzelf, de ander, en de wereld en in hoe ze zich willen verhouden tot die ander en de wereld. De Kennistafel wil deze ambitie

verwezenlijken met de uitvoering van de volgende acties: de urgentie in het onderwijs onder de aandacht brengen; kennis verzamelen, toepasbaar maken en verspreiden; gezamenlijk en in samenhang de verandering op gang brengen (Scheltinga, Snel & Van Steensel, 2021).

KWALITEITSWAAIER EFFECTIEF ONDERWIJS IN BEGRIJPEND LEZEN

Op basis van het visiestuk, vanuit de grondgedachte dat het realiseren van effectief leesonderwijs een samenspel vraagt van verschillende actoren, is de 'Kwaliteitswaaier Effectief Onderwijs in Begrijpend Lezen' geschreven (Snel, 2023). Deze waaier bevat vier kwaliteitskaarten voor verschillende professionals: de bestuurder, schoolleider, leesdeskundige(n), en de leraar. Op iedere kwaliteitskaart staan bouwstenen (voor de leraar) of activiteiten (voor de leesdeskundige(n), schoolleider en bestuur).

Kwaliteitswaaier: Effectief Onderwijs in Begrijpend Lezen

Samen aan effectief leesonderwijs werken

Kennistafel Effectief Leesonderwijs
Mirjam Snel

Het belang van iedere bouwsteen of activiteit wordt op de kaart toegelicht en er wordt een handreiking gedaan naar concreet handelen. Een bouwsteen voor leraren is bijvoorbeeld: 'Laat leerlingen gevarieerde teksten van goede kwaliteit lezen'. Op de kaart leest de leraar waarom deze bouwsteen belangrijk is, wat kwaliteitskenmerken zijn van goede, gevarieerde teksten en waar de leraar dit type teksten kan vinden. De kwaliteitswaaier is goed in te zetten als lesmateriaal op de opleiding en als reflectiemiddel voor scholen bij verbetertrajecten. Onderaan dit artikel staat de link naar de kwaliteitswaaier.

HANDEN UIT DE MOUWEN EN HANDEN INEEN

De Kennistafel heeft tot nu toe een bijdrage geleverd aan verschillende online en offline bijeenkomsten. Leden hebben bijvoorbeeld hun kennis en ervaringen gedeeld tijdens

conferenties en studiedagen voor leraren, schoolleiders, kwaliteitsmedewerkers en bestuurders uit het po en vo. Er zijn verschillende doorkijkjes met praktijkvoorbeelden van scholen beschreven, met daarbij vaak een wetenschappelijke reflectie. Een voorbeeld daarvan is hoe een school haar taalbeleid heeft vormgegeven en hoe een school aan de slag is gegaan op het gebied van schoolbreed bevorderen van leesplezier.

Ook zijn er webinars gemaakt over het bevorderen van leesbegrip en leesmotivatie vanuit verschillende perspectieven. Hieronder sommen we enkele webinars op die mogelijk interessant zijn voor scholen in hun verbeterproces.

- [Stand van zaken prestaties begrijpend lezen, diep lezen en bevordering diep lezen](#)
Heleen Bührs, Leesexpert en leraar Alan Turingschool (po) en Eliane Segers (Hoogleraar Lezen & Digitale Media, Universiteit Twente)

platformsamenonderzoeken.nl/kennisbank/webinar-didactief-over-diep-lezen/

- [Leesmotivatie en de bevordering van leesmotivatie thuis en op school](#)
Caroline Wisse, docente Nederlands (vo), Roel van Steensel, hoogleraar Leesgedrag, Vrije Universiteit
platformsamenonderzoeken.nl/kennisbank/webinar-leesmotivatie/
- [De rol van de bestuurder bij het realiseren van effectief leesonderwijs en de kwaliteitswaaier](#)
Cristel Wieman, bestuurder Stichting Klasse (po), Dirk Speelman, bestuurder VariO Onderwijsgroep (vo) en Mirjam Snel voorzitter Kennistafel Effectief Leesonderwijs
platformsamenonderzoeken.nl/blog/2023/04/14/webinar-de-rol-van-de-bestuurder-bij-de-verbetering-van-het-leesonderwijs-2/

- De rol van de schoolleider bij het realiseren van effectief leesonderwijs en de kwaliteitswaaier
Mark Brijan schoolleider De Marke (vo), Linda Pereboom, Cazemierschool (po) en Mirjam Snel, voorzitter Kennistafel Effectief Leesonderwijs
platformsamenonderzoeken.nl/kennisbank/webinar-de-rol-van-de-schoolleider-bij-de-verbetering-van-het-leesonderwijs/

AAN DE SLAG MET PRANGENDE VRAGEN IN DE WERKGROEPEN

De Kennistafel kent verschillende werkgroepen waarin gewerkt wordt aan prangende vraagstukken vanuit de praktijk zoals: hoe beoordeel je de kwaliteit van onderwijsmateriaal, hoe en waar kunnen scholen zo efficiënt mogelijk kennis vinden, hoe kunnen scholen ondersteund worden in hun verbeterproces en wat zijn relevante onderzoeksvragen uit het werkveld. Recent heeft de werkgroep 'Onderzoeksagenda' een publicatie opgeleverd met aanknopingspunten voor toekomstig onderzoek (Van den Broek, Dankelman, Segers, Van Steensel & Pleumeekers, 2024). Ook is er recent een werkgroep gestart die zich buigt over het leescurriculum op de pabo en is er een werkgroep die zich bezighoudt met het monitoren en evalueren van leesbegrip. Binnen deze werkgroepen worden de krachten gebundeld vanuit verschillende perspectieven en wordt er gewerkt aan praktijkgerichte producten.

BENIEUWD NAAR EEN OVERZICHT VAN DE OPBRENGSTEN?

Alle publicaties, praktijkvoorbeelden en webinars zijn terug te vinden op de website van het platform Samen

Onderzoeken:

platformsamenonderzoeken.nl/dossiers/kennistafel-effectief-leesonderwijs/

KWALITEITSWAAIER

De kwaliteitswaaier is te downloaden via:

platformsamenonderzoeken.nl/wp-content/uploads/2023/01/Kwaliteitswaaier-Effectief-Onderwijs-in-Begrijpend-Lezen-2.pdf

Scholen kunnen ook op aanvraag de kwaliteitswaaier per post ontvangen. Deze is op te vragen bij Tes Schmeink via tesschmeink@vo-raad.nl.

OVER DE AUTEURS

Wenckje Jongstra is associate lector Taalstimulering in het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ. Ze is sinds september 2023 lid van de Kennistafel.

Mirjam Snel is als hogeschoolhoofddocent verbonden aan het lectoraat 'Curriculumvraagstukken funderend onderwijs' bij Hogeschool Utrecht. Ze is tevens voorzitter van de Kennistafel Effectief Leesonderwijs en lid van de Taalraad.

Tes Schmeink is beleidsadviseur bij de VO-raad en de projectleider van de Kennistafel Effectief Leesonderwijs.

KENNIS OPBOUWEN IN DE KLAS OVER HET INZETTEN VAN KENNISMUREN OM KENNISCONSTRUCTIE ZICHTBAAR TE MAKEN

In de vorige Veerkracht is geschreven over het belang van kennisopbouw voor basisvaardigheden als lezen. Hoe meer leerlingen weten, hoe complexer de zaken die ze kunnen begrijpen en hoe beter het lezen van moeilijke teksten zal gaan. Een belangrijke taak van de leraar is daarom het ophalen van voorkennis, het verbinden van nieuwe kennis aan die voorkennis en het leggen van verbanden tussen al deze kennis.

In dit artikel geven we een aantal voorbeelden van de manier waarop je daarmee als leraar in de klas aan de slag kunt gaan. We geven ook het woord aan Rob Verra, leraar van groep 6 van basisschool de Floreant (Stichting Aves) in Luttelgeest die samen met KPZ-docent Christie Sluiter aan de slag ging met een kennismuur over het thema uitvinders.

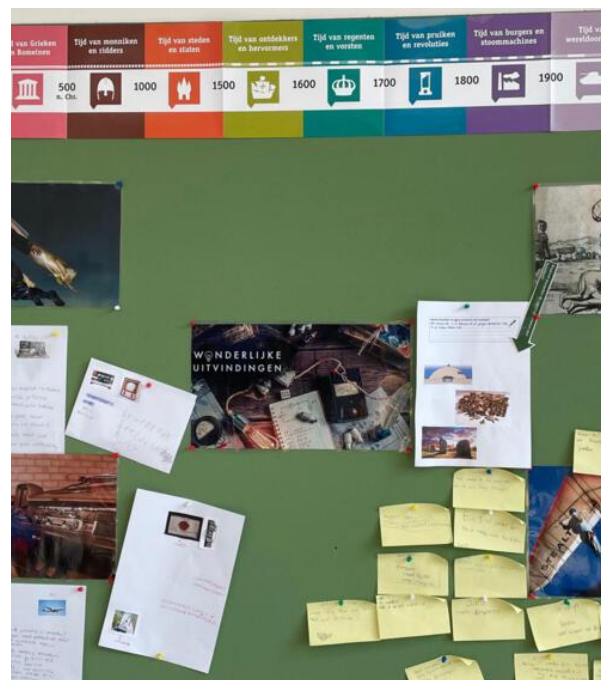
Veel scholen die werken met kennisrijke thema's gebruiken kennismuren. Dat zijn overzichten van de kennis die een klas heeft opgebouwd tijdens een aantal lessen of een thema. Met begrippen, foto's, tekeningen en diagrammen wordt nieuwe informatie uit de lessen verbonden met (ook persoonlijke) voorkennis van leerlingen. Belangrijk is dat de onderlinge relaties tussen de onderdelen op de kennismuur zichtbaar worden. Door middel van bijvoorbeeld verbindingslijnen of pijlen wordt de kennismuur een 'levende kaart' van het thema, die meegroeit met de kennis die de leerlingen opbouwen (Koks, 2023). Omdat de kennismuur een zichtbare en blijvende plek in de klas heeft, kan er voortdurend mee gewerkt worden en wordt het belang ervan ook letterlijk zichtbaar. De rol van de leraar is belangrijk als het gaat om het leggen van die verbanden. Dit kan hij of zij doen door gerichte vragen te stellen over de onderdelen op de kennismuur. Bijvoorbeeld: 'Waarom staat deze lijn hier?', 'In welke volgorde vonden deze gebeurtenissen plaats?' of 'Welke dingen staan er nu op de kennismuur die je nog niet wist? En waarom staat dat op die plek?' Je nodigt leerlingen zo uit om na te denken over de onderlinge verbanden tussen de onderdelen op de kennismuur, maar ook over de kennis die ze in hun hoofd al hebben over het thema. Het is overigens verstandig de kennismuur een plek achter in de klas te geven, zodat de leerlingen tijdens andere taken niet afgeleid worden.

DE PRAKTIJK: EEN KENNISMUUR OVER UITVINDERS EN DE TWEEDE WERELDOORLOG IN GROEP 6

Om te ervaren hoe een dergelijk concept in de praktijk vormgegeven kan worden, ging KPZ-docent Christje Sluiter samen met Rob Verra, leraar van groep 6 van basisschool de Floreant (Stichting Aves), aan de slag met een kennismuur over het thema 'uitvinders'. Binnen de kaders van een geïntegreerde zaakvakkenmethode bouwde de groep aan kennis over dit thema. Rob vertelt: 'Dat leerlingen vaker teksten niet begrijpen, omdat ze bepaalde woorden niet kennen, herken ik wel in de praktijk. Een kennismuur kan daarbij helpen, zeker wanneer je in je kennismuur ook expliciet aandacht geeft aan nieuwe woorden en de ontwikkeling van woordenschat. De mogelijkheden van een kennismuur zijn eigenlijk gigantisch. Dat stimuleert om ermee door te gaan, ook samen met collega's die aangeven ook enthousiast te worden van het idee en zien dat het werkt. Ze zien het in mijn klas hangen en denken 'dat wil ik ook'.

Daarom ben ik vervolgens samen met een collega aan de slag gegaan met het ontwerpen van een kennismuur bij het thema 'Tweede Wereldoorlog'. Je geeft dan ook samen het signaal af dat kennis belangrijk is. Door zo'n kennismuur mooi vorm te geven en er fysiek ruimte voor te maken, geef je ook je visie op het belang van vakken als aardrijkskunde, natuur en geschiedenis. Die mogen een prominente plek in het onderwijs hebben -letterlijk'

Christie: Waar merk jij aan dat de kennismuur van toegevoegde waarde is voor het leren van de leerlingen? Rob: 'Ik merk dat het werkt bij het opbouwen van nieuwe kennis. Door de leerlingen even op te laten schrijven wat ze geleerd hebben en dit een plek te geven op de kennismuur, zijn ze beter in staat de kennis de volgende les te reproduceren. De kennismuur vind ik als leraar een mooi hulpmiddel voor het zetten van deze belangrijke stap in het leerproces – een stap die je anders, door gebrek aan tijd of ervaring, nog wel eens overslaat. Wat ik ook mooi vind, is dat het leren van de leerlingen op deze manier ook zichtbaarder wordt: je krijgt beter inzicht in wat leerlingen weten en wat ze belangrijk vinden. Mijn ervaring is dat het geleerde eerder nog wel eens bleef steken bij de verwerking van een aantal opdrachten in het werkboek van de methode.

Dat werkboek werd vervolgens in de kast gelegd. Een kennismuur in de klas nodigt uit om meer met die kennis te doen, er vaker naar te vragen of te verwijzen. Ook geeft het vormgeven van een kennismuur mij als leraar de kans om bewustere keuzes te maken in wat ik wel en niet behandel, en hoe ik dat doe. Het liefst zo betekenisvol mogelijk, met verbindingen tussen heden en verleden, vanuit slimme keuzes wat betreft de kerndoelen.'

Christie: Waar zie jij kansen in het verder ontwikkelen in het werken met kennismuren? Rob: 'Ik vind de kennismuur nu erg leraargestuurd, ik zou de leerlingen er meer eigenaar van willen maken. Ook zou ik meer opdrachten willen maken waarbij de leerlingen meer gaan nadenken over de onderlinge relaties tussen de onderdelen van de kennismuur. En ten slotte blijft het van belang dat we inhoudten op elkaar af blijven stemmen als leraren onderling. Daar zijn we ons al bewust van, maar we zouden het gesprek over het opbouwen van kennis tussen de leerjaren een structurele plek willen geven.'

KENNISRIJK CURRICULUM OP DE ALAN TURINGSCHOOL IN AMSTERDAM

Er zijn basisscholen in Nederland die de slechte PISA scores of tegenvallende resultaten bij eigen leerlingen aangrijpen om het onderwijs op hun school aan te pakken, te verbeteren. Eén van die scholen is de Alan Turingschool in Amsterdam. Deze school heeft een aantal jaren geleden begrijpend lezen van het rooster gehaald en is gaan inzetten op de integratie van taal met de vakvakken. De school heeft scherpe keuzes gemaakt in het curriculum. Binnen de pijler Wereldburgerschap komen de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en biologie terug in zinvolle thema's. De leerlingen krijgen veel kennis aangeboden en leren deze kennis stapsgewijs toe te passen in een context die steeds complexer wordt en waarbij er steeds meer van de zelfstandigheid van leerlingen wordt gevraagd. De leeren op de school zijn ervan overtuigd dat meer kennis en kunde leerlingen nieuwsgieriger maakt naar de wereld om hen heen. Vanuit die nieuwsgierigheid kunnen leerlingen de wereld steeds beter begrijpen en zich daartoe verhouden. De resultaten van de leerlingen op het gebied van taal zijn de laatste jaren enorm verbeterd.

KENNIS IN HET NIEUWE CURRICULUM HOGESCHOOL KPZ

Leerlingen die op een beredeneerde wijze hun achtergrondkennis opbouwen leren meer. Wanneer je meer weet, heb je meer grip op situaties en meer begrip van de wereld. Teksten helpen leerlingen om te leren over wereldoriënterende thema's. Als leraar zou je dat moeten aanvullen met zelfontdekkende, onderzoekende en/of spelende activiteiten (Eskes, 2023, p. 99). Wereldoriëntatie gaat immers over meer dan alleen kennis. Wereldoriënterende thema's worden nu vaak heel concreet ingestoken, vanwege de belevingswereld van de leerlingen. Er liggen echter kansen als het thema breder of abstracter wordt opgezet. Als leraar krijg je dan meer ruimte om te werken aan woordenschat en rijkere teksten in te zetten, zonder de aansluiting te verliezen met de wereld van de leerling. Een voorbeeld: een thema als Naar zee kan je veranderen in Water. Met dit bredere thema kun je meer kanten op, zoals soorten water (zout, zoet en brak), drinkwater, de gevaren van water, duurzaamheid, en ga zo maar door. Neem leerlingen mee naar onbekende werelden en heb hoge verwachtingen (Eskes, 2023, p. 100). Daarbij moet het geen grabbelton van onderwerpen worden. In deze *Veerkracht* schrijft Ron Meijer meer over de mogelijkheden van thematisch onderwijs en hoe je tot zinvolle thema's kan komen binnen wereldoriëntatie.

Uit onderzoek blijkt dat leesresultaten van leerlingen verbeteren als leraren de slag weten te maken met hun leerlingen van oppervlakkig naar diep begrip van een tekst. Dat betekent dat je niet alleen kijkt naar de verbanden die voor de hand liggen, maar dat je leerlingen aanspreekt op hun voorkennis door abstracte verbanden te leggen en te reflecteren op de tekst (Van den Broek, 2021, p. 10).

Veel van de huidige studenten op de opleiding Leraar Basisonderwijs, zoals die op Hogeschool KPZ, hebben zelf niet een kennisrijk curriculum ervaren als leerling. Immers, de laatste vijftien jaren lag er vooral een nadruk op de 21e-eeuwse vaardigheden of brede vaardigheden. In het nieuwe curriculum van Hogeschool KPZ voor de voltijdstudenten, dat per 1 september 2024 gaat draaien, wordt meer aandacht besteed aan de integratie van taal en de zaakvakken en de herwaardering van kennis. Deze stap sluit ook goed aan bij de nieuwe concept-kerndoelen van taal die in september 2023 zijn opgeleverd. Sommige studenten denken wellicht 'waarom kennis, alles valt toch te googlen...', maar dan zal helder moeten worden gemaakt dat kennis niet alleen informatie is.

Kennis wil zeggen dat leerlingen of studenten informatie uit het hoofd weten, handelingen kunnen verrichten, ervaringen hebben opgedaan en op basis daarvan verbanden kunnen leggen. Het belang van kennis is al eens kort en bondig geformuleerd: Kennis is oorzaak, gevolg en voorspeller van begrijpen (vrij naar Pearson e.a., 2020).

LITERATUUR

- Bootsma, M., & Naaijkens, E. (2023). Bijna alles wat je moet weten over thematisch onderwijs. *Kennis, gereedschap, implementatie*. Pica.
- Eskes, M. (2023). Begrijpend lezen in een doorlopende leerlijn. *Een praktisch handboek voor de basisschool*. Pica.
- Koks, A. (2023, 04 12). Kracht van kennismuren. *Didactief Online*. Geraadpleegd op 30 mei 2024, van <https://didactiefonline.nl/blog/blonz/kracht-van-kennismuren#:~:text=Een%20kennismuur%20helpt%20om%20structuur,of%20niet%20bij%20elkaar%20horen>
- Van den Broek, P. (2021, 11). *Sturen op begrip: effectief leesonderwijs in Nederland*. Universiteit van Leiden. Geraadpleegd op 26 mei 2024, van <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/algemeen/nieuws/effectief-leesonderwijs-in-nederland-eindrapportage.pdf>

OVER DE AUTEUR

Christie Sluiter is hogeschooldocent wereldoriëntatie op Hogeschool KPZ.

NIEUWSTE MINOR VAKSPECIALIST MUZIEK OP HOGESCHOOL KPZ

Gertrude Pieters, hogeschooldocent muziek, geeft les in de nieuwste minor Vakspecialist Muziek die Hogeschool KPZ aanbiedt aan studenten in semester 6. In februari 2024 startte de minor Vakspecialist Muziek vanuit de wens om meer vakspecialisten in het basisonderwijs te krijgen, die een goed voorbeeld kunnen geven op het gebied van het vak muziek aan studenten van de pabo. Op 10 juni 2022 vond het symposium 'samen meer muziek' plaats, georganiseerd door de

pabo's van Hogeschool KPZ, Hogeschool Windesheim, Hogeschool Viaa, NHL Stenden én de opleiding Docent Muziek van het conservatorium van ArtEZ. Tijdens dat symposium sprak het management van de drie Zwolse pabo's uit dat ze het belang van deze minor inzien en dat ze deze ook ondersteunen. Een mooie opsteker voor de ontwikkelaars en voor iedereen die muziekonderwijs een warm hart toedraagt.

Zeven studenten van Hogeschool Windesheim en Hogeschool KPZ nemen deel aan de minor. Zij krijgen op drie dagdelen les van drie docenten van beide pabo's, op beide locaties. Janneke Boomsma en Herman Weelink geven les op Windesheim en Gertrude Pieters op Hogeschool KPZ. Daarnaast loopt iedere student stage bij een vakdocent muziek op een basisschool om het geleerde in praktijk te brengen en de opdrachten die verbonden zijn aan de opleiding Vakspecialist Muziek te kunnen uitvoeren. De studenten zijn enthousiast gestart. 'Toen ik hoorde van de minor Vakspecialist Muziek werd ik gelijk enthousiast! Het sprak mij aan om meer kennis te krijgen over hoe je muziek moet toepassen in de klas. Op Hogeschool KPZ krijgen wij hier ook elke week les in, maar ik wilde graag meer verdieping hierin. Deze minor was precies wat ik zocht', vertelt student Daphne Brouwer.

EEN FEEST MET LEERGIERIGE STUDENTEN

De docenten hebben veel plezier in het verzorgen van de minor: ze roepen meteen 'heerlijk!' op de vraag hoe het is om les te geven aan studenten die kiezen voor dit specialisme. Janneke: 'Omdat de studenten zelf hebben gekozen voor dit vak zuigen ze de informatie op, kun je doorpraten over een onderwerp en met hen sparren over bepaalde vragen. Het feit dat studenten zich volledig kunnen focussen op het vak muziek, maakt diepgang mogelijk. De groep is hecht en klein. Er heerst een veilige sfeer, waarbinnen alle deelnemers willen leren en eenzelfde doel voor ogen hebben. Daardoor kan er van elkaar geleerd worden en durft men zich kwetsbaar op te stellen'. Herman vult aan: 'Ik vind het een feest om wekelijks met deze studenten te werken. De groei die zij doormaken is fantastisch en wetend dat zij dit weer doorgeven aan hun leerlingen is een enorme drive in het lesgeven binnen deze minor. Het niveau ligt vrij hoog, zodat de studenten echt worden uitgedaagd. Op dat niveau lesgeven geeft veel voldoening.'

KENNIS EN VAARDIGHEDEN VAN DRIE DOCENTEN

Tijdens de lessen verzorgen we alle drie een deel van de inhoud. We kunnen daar onze expertise in kwijt, waarbij de te leren kennis en vaardigheden in verschillende werkvormen aangeboden worden. Deze intercollegiale samenwerking vraagt nog wat kwaliteitsverbetering; de studenten hebben aangegeven dat 'de docenten hun programma iets beter op elkaar mogen afstemmen'. Daar zal de komende jaren aan worden gewerkt. Het is mooi om een inkijkje te krijgen in hoe een andere pabo-docent zijn muziekonderwijs inkleedt; we doen inspiratie op door samen te werken met nieuwe collega's.

Bovendien bezoeken we ook de studenten op hun stageplaatsen. We spreken dus met de vakleerkrachten die hen begeleiden, wat voor waardevolle verbindingen met het werkveld zorgt, omdat we samen studenten opleiden.

MUZIEK HELPT OOK TEGEN STRESS

De studenten hebben bij aanvang niet allemaal hetzelfde niveau. Iedere deelnemer heeft (mede daardoor) dan ook verschillende doelen: de één wil vooral meer handvatten en zekerheid in kennis en vaardigheid en een ander gaat voor het certificaat van de post-hbo Vakspecialist Muziek dat met deze minor al tijdens de pabo behaald kan worden. Student Sandra Nugteren: 'Ik heb mijzelf heel erg ontwikkeld op muzikaal gebied. Ik heb meer muziektheoretische kennis, en weet ook beter hoe ik muzieklessen gevarieerd en interessant kan maken voor leerlingen. Daarnaast heb ik mijn eigen muzikale vaardigheden ontwikkeld zoals het zelf zingen en spelen op instrumenten.' Het blijkt dat studenten ook op andere vlakken mooie dingen leren. Daphne: 'Door de hele dag bezig te zijn met muziek heb ik persoonlijk geleerd dat ik dat vaker moet doen. Dat muziek helpt om je stress te verminderen. Dat ik nu veel vaker even een muziekinstrument pak om even te ontspannen en dat ik dit ook graag de kinderen wil meegeven. Dat muziek eigenlijk een soort medicijn is!'

VOOR WIE IS DE MINOR BEDOELD?

Aan Janneke vraag ik, voor welke studenten deze minor geschikt is. 'De studenten die nu en in de toekomst meedoen zijn studenten die meer willen leren over muziek en die graag een muzikles willen geven die verder gaat dan zomaar leuk, een les die meer is dan alleen een liedje zingen met YouTube. Studenten die inzien dat een leerling op de basisschool zijn talenten kan ontdekken bij de creatieve vakken. En studenten die inzien dat het onderwijs verder gaat dan de kernvakken en zaakvakken'. Herman vult aan: 'Muziekonderwijs kan een enorm verschil maken binnen het basisonderwijs. En als je daar als student graag je steentje aan bij wil dragen dan is dat al voldoende motivatie om aan deze minor mee te doen. Je krijgt ontzettend veel tools en inspiratie.' Sandra zou het aanraden aan de student die het vooral heel leuk vindt om met muziek bezig te zijn. 'Je hoeft niet al jaren muziek kennis te hebben (wat natuurlijk wel handig is), tijdens de minor wordt het niveau aangepast. Je wordt hierin stap voor stap begeleid. Er wordt natuurlijk wel wat van je verwacht, maar wat je allemaal leert zorgt ervoor dat je graag meer wilt weten!'

Een groot compliment is het feit dat één van de studenten besloot de pabo niet af te maken, maar wél de minorlessen is blijven volgen. Wanneer ik Daphne vraag wat ze wil zeggen tegen toekomstige studenten van de minor, antwoordt ze: 'Wanneer je met muziek bezig bent dan gaat er iets in je om. Je bent aan het ontspannen en al je zorgen gaan even weg. Hoe mooi is het als je hier de hele dag mee bezig kan zijn! Voor mij is dat echt zo fijn. De mensen waarmee je de minor volgt, worden in een korte tijd je beste vrienden!'

TOEKOMSTMUZIEK

Om deze mooie minor ook in de toekomst door te kunnen laten gaan, blijft goede samenwerking nodig. Daarmee bereiken we meer studenten en door de inzet van verschillende docenten hebben we veel expertise in huis. Een wens is dan ook om in de toekomst studenten en collega's van Hogeschool Viaa te kunnen laten aansluiten, zodat alle Zwolse pabo's betrokken zijn. Een aantal organisatorische zaken, zoals aantallen EC's per minor en de plaatsing in het studiejaar, staan die stap nog in de weg, maar we blijven samen zoeken naar mogelijkheden.

Op het gebied van muziek zien we elkaars opleidingen niet als concurrenten; we merken juist dat ons vak beter voor het voetlicht komt in die samenwerking. Een volgende stap zou zijn om de Vakspecialist Muziek ook als volledige post-hbo-opleiding aan te bieden in Zwolle, zodat collega's in het werkveld via de nascholing ook dit certificaat kunnen bemachtigen. Hoe mooi zou het zijn dat de opleiding Vakspecialist Muziek op de kaart komt te staan in regio Zwolle. Dat onderwijsorganisaties bij de pabo's kunnen aankloppen wanneer zij een vakspecialist muziek zoeken en dat huidige muziekdocenten in de regio zich aanbieden om studenten van de opleiding te begeleiden in hun stages. En dat alle aankomende studenten op de pabo's daardoor tijdens hun stages kunnen zien en ervaren hoe je goed muzieklessen moet geven!

We sluiten de minor af met presentaties waarin de studenten aan elkaar lesgeven. Ze laten daarmee zien welke muzikaal-didactische vaardigheden en kennis zij ontwikkeld hebben. Zij leveren hun portfolio's in; en wie weet zijn niet alleen de studiepunten straks binnen, maar kunnen we ook enkele certificaten Vakspecialist Muziek toezeggen. Die zullen ze dan bij het afstuderen ontvangen. Een bijzonder moment waar we nú al naar uitkijken!

Wil je je school opgeven als stageschool voor onze muziekstudenten? Neem dan contact op met Gertrude Pieters via g.pieters@kpz.nl

OVER DE AUTEUR

Gertrude Pieters is hogeschooldocent muziek op Hogeschool KPZ.

KRITISCH KIJKEN NAAR JE ROL ALS BEGELEIDER VAN VERANDERINGEN DE KRACHT VAN DE NOVO-OPLEIDING VOLGENS SANDER VAN ZOMEREN

Hij is docent bij de Leiderschapsopleiding Basisbekwaam van Hogeschool KPZ en koos er in 2023 voor om de NOVO te gaan doen, de Nederlandse opleiding voor Veranderkunde en Organisatieontwikkeling. Thema's als leidinggeven, persoonlijk leiderschap en inzicht in organisaties waren Sander van Zomeren dus niet vreemd, maar hij zocht meer verdieping. Het werd een heel leerzaam jaar, vertelt Sander in een interview. In dit artikel licht hij toe wat een jaar NOVO hem heeft gebracht.

De NOVO is een opleiding bedoeld voor professionals binnen en buiten het onderwijs die een begeleidende rol spelen in een complex verandertraject. Denk in het onderwijs aan curriculumontwikkeling, het opzetten van een samenwerkingsverband tussen kinderopvang en scholen of het herontwerpen van een stage-traject. Je leert fases in zo'n traject te herkennen, leert systemisch te denken, verdiept je in teamwork en je rol als procesbegeleider, krijgt inzicht in je organisatiecultuur en veranderaspecten als bovenstroom en onderstroom en ontwikkelt opvattingen over leiderschap. De opleiding duurt een jaar en wordt gegeven door Hogeschool KPZ in samenwerking met LinQueConsult.

EIGEN CASUS ALS LEIDRAAD

'Bij de start van de NOVO word je meteen bij de intake al aan het denken gezet over je eigen praktijk: je neemt je eigen casus mee en onderzoekt grondig de redenen en mogelijke problemen die ten grondslag liggen aan je verandertraject.'

Sander licht zijn werksituatie toe: 'Ik werk voor het samenwerkingsverband Zeeluwe (een samenvoeging van Zeewolde en de Veluwe) en ben verbonden aan twee projecten: Wel en Ontwikkeling en Inrichting Oude Jeugdsteunpunt. Daar zijn heel veel partijen bij betrokken, waaronder de jeugdzorg, leerplicht, de kinderopvang, het onderwijs, maatschappelijk werk en een wethouder en die werken allemaal samen. Met NPO-gelden konden we in september 2023 van start gaan om samen een samenwerkingsvisie, -structuur en -agenda op te zetten. Daarnaast werk ik bij de gemeente Putten als procesbegeleider Interprofessionele Samenwerking. Het hielp wel dat ik de master Leren en Innoveren (MLI) al had gedaan. Ik was gewend om me goed in theorie te verdiepen en onderzoeksmatig te werk te gaan. Maar bij de NOVO leer ik om vooral ook goed naar het hele systeem te kijken en de verschillende perspectieven in dat proces te verkennen.'

PRAKTIJKPROBLEEM ALS AANLEIDING

Sander had als leraar al de ambitie om verandertrajecten in de school aan te pakken. Met name ICT had zijn aandacht, in een tijd dat digitale geletterdheid nog lang niet overal op de agenda stond. Hij volgde eerst intern de opleiding Startbekwaam om als adjunct aangesteld te kunnen worden en vanuit die functieveranderingen in de school te leiden. Vanuit een behoefte aan inhoudelijke verdieping, volgde hij vervolgens de master Leren en Innoveren, waar hij leerde hoe je door middel van onderzoek en met een goede theoretische onderbouwing veranderingen in de school kunt doorvoeren. De situatie op de school waar hij werkte, de Gabriëlschool in Putten, veranderde intussen snel en de behoefte om vernieuwingen door te voeren, groeide. Na afronding van zijn opleiding werd hij op deze schooldirecteur en om die functie goed te kunnen

uitoefenen, volgde hij de opleiding Verkort Vakbekwaam. Intussen had hij een aardig netwerk in het opleidingscircuit; in 2021 werd hem gevraagd als docent te komen werken in de leiderschapsopleidingen van Hogeschool KPZ. Daarnaast werkt hij als ZZP'er: na een functie als schoolleider (meerscholendirecteur) waarin hij aan onderwijskundige innovaties nauwelijks nog toe kwam, koos hij ervoor zijn eigen weg in te slaan en weer het voortouw te nemen in inhoudelijke veranderingsklussen. Hij heeft nu tot taak een goede samenwerking op te zetten rondom kind en jeugd in de gemeente Putten. Die opdracht vormde de aanleiding om zich op te geven voor de NOVO-opleiding.

INTENSIEVE SUPERVISIE

Bij de start van het schooljaar komen de deelnemers bij elkaar in een driedaags seminar. Daarna vindt er drie keer een tweedaagse plaats en het jaar

wordt afgerond met opnieuw een driedaags seminar. Tussen de seminars ontmoeten de deelnemers elkaar tijdens intervisie. Daar brengen ze eigen vraagstukken in. Daarnaast wordt er intensief gereflecteerd tijdens supervisie met een andere deelnemer en één van de docenten. Sander: 'Tijdens supervisie bespraken we onze eigen casus. Je brengt in wat je opdracht is en onderzoekt wat maakt dat het goed loopt of juist niet, waarom je bijvoorbeeld mensen niet meekrijgt in het proces. Ik werd steeds kritisch bevraagd op het proces en op mijn aandeel daarin. Je onderzoekt dilemma's waar je voor staat, waar je professionele identiteit schuurt met je persoonlijke identiteit. De situatie goed analyseren was vanaf de start heel zinvol: welke rollen vervul je in zo'n proces, welke positie en welke ruimte neem je in op welk moment? Ik vond het ook leerzaam dat supervisie met een andere deelnemer samen was, met een heel ander traject

in een andere organisatie: ik heb veel geleerd van die casus én van de begeleiding van de supervisor. Het stellen van de juiste vragen; daarover gaat het immers ook in je eigen verandertraject.'

ONDERDOMPELING TIJDENS SEMINARS

De inhoud van de opleiding is afgestemd op fases in het veranderproces dat de deelnemers doormaken gedurende het jaar. Die seminars in hotels heeft Sander als heel positief ervaren: 'Tijdens de NOVO dompel je je een aantal keren per jaar helemaal onder in je casus, weg van de alledaagse beslommingen. Je leert de deelnemers ook goed kennen; doordat je elkaar langer ziet, kom je tot diepere gesprekken. Wat je in de ochtend leert, pas je later op de dag toe in een werkvorm of bespreek je nog eens bij het diner, als je tot een inzicht bent gekomen. Zelf kom ik van oorsprong uit het basisonderwijs, maar de andere deelnemers komen uit kinderopvang, hbo, het ministerie, het praktijkonderwijs: heel verschillend dus, en dat maakte het interessant en leerzaam.'

PRAKTISCH ÉN THEORETISCH LEREN

De opleiding is met flink wat theorie doortimmerd, maar is toch heel praktijkgericht. Sander: 'Er wordt veel praktisch gewerkt. We hebben bijvoorbeeld een krachtenveldanalyse gemaakt; wie zit er allemaal in je netwerk, hoe zien de onderlinge relaties eruit, wat is ieders positie en hoe verhoud je je als procesbegeleider tot die verschillende mensen en partijen. Ik heb vastgesteld dat het soms goed is meer te investeren in mensen; niet iedereen is even zichtbaar, maar die persoon kan wel heel belangrijk zijn in je krachtenveld.'

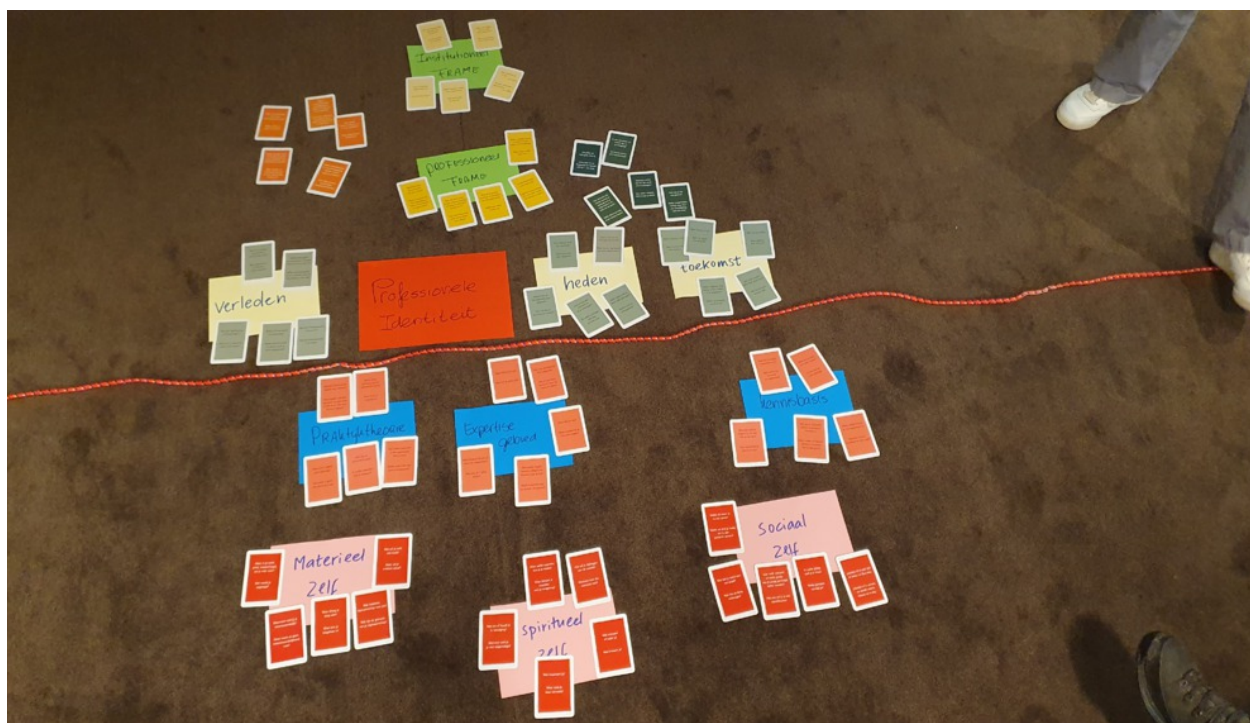
'Ook het wereldcafé, waarin je steeds in verschillende samenstellingen met elkaar in gesprek bent over een vraag ten aanzien van je leiderschap en ten slotte inzichten deelt, vond ik leerzaam. Backwards mapping kende ik al wel, maar door aan de hand van een echte casus te ervaren wat het doet als je zo'n planningsactiviteit samen je team gaat doen, dat werkt heel goed. Je past het dan ook meteen toe in je eigen praktijk. En de systemische oefeningen, waarbij je je collega's letterlijk in de ruimte plaatst en laat bewegen, gaf mij veel inzicht; ik kwam tot de conclusie dat het best zo zou kunnen zijn dat de kinderopvang anders tegen de samenwerking aan zou kunnen kijken dan ik zelf ervoer.'

Ik heb die oefening na het seminar in een ietwat andere vorm gedaan met mijn eigen partners en toen constateerden we hetzelfde. We hebben een mooi gesprek gevoerd over de positie van de kinderopvang in het project.'

VERANDEREN IS MENSENWERK

Tijdens het interview houdt Sander af en toe een boek omhoog. Terwijl hij wijst op *Veranderen als samenspel* van Boonstra, zegt hij: 'Tijdens deze opleiding heb ik veel gelezen over wat Boonstra 'het speelveld' noemt: ik heb meer inzicht gekregen in wat er allemaal bij zo'n verandertraject komt kijken, kan nu bewuster stappen nemen; mijn strategisch bewustzijn heeft zich ontwikkeld. Ik heb ook meer taal tot mijn beschikking om erover te praten. In het kader van de NOVO heb ik samen met andere deelnemers het boek *Verdraaide organisaties* van Wouter Hart gelezen. De werkvormen die we hebben bedacht, hebben iedereen aan het denken gezet over de eigen casus. Zo'n leesopdracht tijdens de opleiding is leerzaam: in de groep leidt het tot gesprekken over de inhoud. Ik lees zelf heel veel in *Leren samenwerken* van Kaats en Opheij. Dat boek zou eigenlijk op de lijst moeten van de NOVO. Je krijgt goed zicht op de complexiteit van samenwerkingsrelaties.'

Veranderen is mensenwerk. Ik heb ook geleerd om meer op mijn intuïtie en gevoel te varen, vertrouwen te hebben. En je moet soms ook gewoon lef hebben.'

WIE ADVISEER JE DE OPLEIDING TE VOLGEN?

Inmiddels zit het laatste seminar erop. Bijzonder daarin is de paardencoaching, waarbij eenieder werkt aan zijn eigen persoonlijke vraagstuk. Voor een enkeling best spannend, maar er is vooral ook veel plezier. De opleiding wordt na de zomer afgerond: dan vindt het eindgesprek plaats op basis van een portfolio en komt de groep nog één keer samen voor een ludieke afronding.

Na de zomer start, bij voldoende deelname, een nieuwe groep met de NOVO. Op de vraag of en aan wie hij de opleiding zou adviseren, antwoordt Sander: 'Ik denk dat er zeker behoefte is aan een opleiding als de NOVO. Denk aan stafmedewerkers, adviseurs

en projectmedewerkers, bijvoorbeeld op het gebied van kwaliteit en onderwijs of kinderopvang, intern begeleiders, directeurs of teamleiders met een innovatieve taak, of onderwijskundigen in het mbo, hbo en vo. Maar ook adviseurs of projectleiders buiten het onderwijs, bijvoorbeeld bij de gemeente of het ministerie. De opleiding kan hen heel goed helpen meer inzicht te krijgen in processen en hun eigen rol daarin.'

'Zelf kan ik ook nog wel veel leren, met name op het gebied van systemisch denken: hoe alles op elkaar inwerkt, causaal denken. Open en nieuwsgierig zijn, jezelf denktijd gunnen, de ander beter willen begrijpen: je leert bij de NOVO ook veel van de docenten. Die weten net die vraag te stellen die meer verdieping geeft of je vanuit een ander perspectief laat kijken.'

Meer weten over de Nederlandse Opleiding voor Veranderkunde en Organisatieontwikkeling? Kijk op www.kpz.nl/studeren/novo-opleiding/ Bij voldoende deelname gaat de opleiding op 2 oktober weer van start.

OVER DE AUTEUR

Véronique Damoiseaux is werkzaam bij KPZnext op Hogeschool KPZ en is docent bij de NOVO samen met Erica ter Wee en Ella Kwakkenstein van LinQue Consult.

@KPZLEESLAMPJE

LEESBEVORDERING OP SOCIALE MEDIA

Een trend van de laatste tijd op sociale media is #BoekTok op TikTok (of in het Engels #BookTok). Jongeren enthousiasmeren elkaar met korte filmpjes over door hen recent gelezen boeken. Het volgen van bepaalde 'booktokkers' is razend populair onder jongeren. Zo is #BookTok inmiddels 73,4 biljoen keer bekeken en #BoekTok 88,4 miljoen keer. Sommige van de gepromote boeken zijn razend populair geworden en dat merken ook uitgeverijen en boekenwinkels. Winkels en bibliotheken hebben vaak een collectie gekenmerkt als: 'Bekend van BoekTok'. Het BoekTok-effect is merkbaar onder kinderen en jongeren. (Hoe) moeten we hierop inspelen als hogeschool?

Om in te spelen op de BoekTok-trend en de vragen die er leven bij leraren en studenten over het inzetten van boeken, is er binnen Hogeschool KPZ een ERPO-traject opgezet. ERPO (Eigen Ruimte voor Professionele Ontwikkeling) richt zich op het verbreden van kennis en vaardigheden, gericht op de professionele ontwikkeling van de student. Studenten kiezen zelf op welke manier zij dit traject invullen. Het traject @KPZLeeslampje richt zich op leesbevordering bij studenten en hun leerlingen via social media. Er is in het kader van bruikbaarheid en privacy gekozen voor het medium Instagram. Op TikTok staan filmpjes, maar die zijn wat te arbeidsintensief om te maken en te monitoren. Op Instagram wordt gewerkt met foto's en bijschriften. Luna, één van de studenten die betrokken is bij KPZLeeslampje: 'Ik vind het slim dat Leeslampje een Instagramaccount is. Zo is het bereikbaar en past het bij de nieuwe generatie. Ook is het leuk dat schrijvers, illustratoren en uitgeverijen onze posts kunnen lezen en een reactie kunnen geven. Het is makkelijk voor studenten, leraren, ouders en kinderen om op de Instagram van Leeslampje inspiratie op te doen voor (recente) boeken'.

Leesbevordering is een hot-item binnen het leesonderwijs. Onder leesbevordering verstaan we het inzetten van activiteiten die kinderen en jongeren intrinsiek motiveren om te gaan lezen. Leesbevordering vergroot de kans dat leerlingen (meer) lezen, leesplezier ervaren en daarmee ook hun leesvaardigheid, woordenschat en kennis van de wereld vergroten. Er ligt een belangrijke taak voor het onderwijs om leerlingen in aanraking te brengen met boeken. Niet alleen op de basisschool worstelen we met het dalende leesplezier, maar ook de studenten op het vervolgonderwijs lezen minder graag en vaak (Gubbels, Van Langen, Maassen & Melissen, 2019).

Hogeschool KPZ leidt studenten op tot leesbevorderaars. Binnen verschillende modules waaronder Lezen voor elkaar (NED44) lezen de studenten bekroonde jeugdliteratuur, leren ze hun boek te pitchen en gaan ze in gesprek over de gelezen boeken in de vorm van een literatuurcirkel (vanuit het project Leraren als leesbevorderaar). Wanneer studenten vol passie, plezier en met veel enthousiasme (voor)lezen, dragen zij de liefde voor boeken over op hun leerlingen. Maar waar de één leerlingen weet te boeien, vindt de ander dit lastig. Er leven vragen over het uitbreiden van repertoirekennis en over de didactiek rondom de inzet van boeken en verhalen: op welke manier zijn boeken in te zetten in de klas? Welke boeken zijn geschikt voor welke bouw? Welke boeken passen er binnen een bepaald thema? Welke nieuwe boeken zijn er recent verschenen? Kies je een boek dat je al kent of kies juist voor een nieuw en eigentijds verhaal?

De app valt goed bij studenten. Toch is niet iedereen enthousiast over het gebruik van sociale media in het kader van leesbevordering bij kinderen en jongeren. Nomi (student KPZLeeslampje) legt uit waarom: 'Tegenwoordig zitten kinderen veel op social media. Ook in het basisonderwijs zie je nu dat kinderen meer gebruik maken van social media. Ik vind dat het gebruik van social media een negatieve invloed heeft op de leesbevordering van de kinderen. De kinderen gaan vaker op social media, waardoor het lezen eigenlijk vergeten wordt. Dat is erg jammer! We zouden het lezen juist meer moeten stimuleren'.

Op sociale media lezen kinderen en jongeren vaak korte, eenvoudige teksten. Terwijl het juist belangrijk is dat zij langere gecompliceerde teksten kunnen begrijpen en verwerken. Concentratie en kritisch denken komen niet aan bod als je alleen maar korte berichtjes leest. De aanbevolen boeken moeten ook echt gelezen worden. De leraar speelt hier een belangrijke rol in. De leraar kan aansluiten bij de interesse van kinderen, weet wat goede boeken zijn

met rijke taal en kan aarzelende lezers over de streep trekken. Dat leidt hopelijk tot leerlingen die elkaar vertellen wat leuke boeken zijn. Die reclame voor boeken werkt nog het best.

OPZET ERPO-TRAJECT

Al enige tijd liep het docententeam taal van Hogeschool KPZ met het idee rond om een ERPO-traject te realiseren rondom leesbevordering via social media en in het bijzonder Instagram. Eén van de leden, Boukje Bruins, had al een tijd een Instagramaccount waarop zij boeken promootte en deze promotie had zijn doorwerking naar de studenten en de praktijk. Eind 2022 is het ERPO-traject opgezet en konden eerste- en tweedejaars voltijdstudenten zich inschrijven om mee te werken aan het nieuwe Instagramaccount KPZLeeslampje. De naam van het account is door een student, Rozemarijn Lammers, bedacht. Zij gaf als onderbouwing voor de naam KPZLeeslampje: 'leeslampje om 's nachts door te kunnen lezen, omdat je natuurlijk niet kunt stoppen maar ook van het jeugdboek Lampje'. Momenteel bestaat de groep uit twintig studenten.

Wanneer een student kiest voor KPZLeeslampje, wordt er verwacht dat hij of zij dat studiejaar zeven keer een bijeenkomst bijwoont om boeken, tips en lesideeën te bespreken. Deze bijeenkomst is onder leiding van één van de begeleidende docenten Olga Jaskulski en/of Boukje Bruins. Daarnaast lezen de studenten minimaal vijf boeken en schrijven ze een korte post bij de boeken. In plaats van een boek, mogen studenten ook ervoor kiezen om een verslag te schrijven van één van de leesbevorderende activiteiten die KPZ jaarlijks organiseert. Denk aan de voorleesdag of verschillende lezingen die kinderboekenschrijvers en -illustratoren gedurende het studiejaar verzorgen op Hogeschool KPZ. KPZLeeslampje probeert elke twee/drie dagen een post te plaatsen.

Een post over een boek moet uit een aantal elementen bestaan. Allereerst schrijven studenten een stukje over het boek: waar gaat het over, wat is het plot. Daarnaast wordt er verwacht dat ze iets over de schrijver in de post verwerken. Tot slot eindigen de studenten met een lesidee of een activiteit, passend bij het gelezen boek. Onderaan de post moeten de studenten met een hashtag aangeven waar hun post betrekking op heeft om zo de post zo zichtbaar mogelijk te maken. Soms is het ook mogelijk om de auteur en of illustrator van het boek met '@' te taggen in de post. Een mooi voorbeeld van een post met een leuke

reactie is de post over het boek *Het touw en de waarheid* door Marco Kunst. In de post bespreekt Esmee allereerst Marco Kunst en zijn oeuvre en daarna het plot van het boek. Vervolgens kiest Esmee om het perspectief en de schrijfstijl eruit te lichten en tot slot komt ze op het lesidee om 'achter een geheim te komen'. Een mooie bespreking van een bijzonder boek met als kers op de taart de opmerking van Marco Kunst die bedankt voor de 'fijne bespreking' en het 'leuke lesidee'.

KRACHTIG MIDDEL OM REPERTOIREKENNIS UIT TE BREIDEN

Studenten zijn enthousiast over hun deelname aan KPZLeeslampje. Alle studenten geven aan dat ze gekozen hebben voor dit traject omdat ze lezen leuk vinden, alleen hebben veel studenten minder tijd om te lezen. Door dit traject hebben ze een stok achter de deur om meer te lezen. Marith schrijft bijvoorbeeld: 'Ik heb voor dit ERPO-traject gekozen, omdat ik in mijn jeugd veel gelezen heb. Sinds ik ben begonnen met studeren ging ik ook meteen minder lezen.' Esther geeft aan 'Mijn motivatie om aan te sluiten bij KPZLeeslampje is dat ik vroeger als kind al veel van lezen hield. Helaas verdween dit tijdens mijn middelbareschooltijd. Door dit traject word ik weer gemotiveerd om meer te gaan lezen.'

Studenten geven aan dat het traject van waarde is voor hun leraarschap. Ze breiden hun repertoirekennis uit. Femke schrijft dat ze het praten over de boeken leerzaam vindt en het erg plezierig vindt om van ander studenten te horen wat zij hebben gelezen: 'Deze gesprekken dienen als inspiratie en werken motiverend voor het lezen van boeken. Door over boeken te praten kom ik erachter welke boeken er nog meer zijn en welke ik zou kunnen introduceren en gebruiken in de klas.' Noa is het hiermee eens en geeft aan dat het fijn is om met meerdere personen na te denken over jeugdliteratuur. Resa schrijft dat KPZLeeslampje ervoor zorgt dat ze meer kinderboeken leest en hierdoor meer te weten komt welke boeken kinderen lezen en wat zij een fijne schrijfstijl vinden.

Naast repertoirekennis zijn studenten enthousiast over de lesideeën die zij toe moeten voegen bij de posts over de gelezen boeken. Sem: 'Door boeken te lezen, hierover na te denken en ze te koppelen aan lesideeën ben ik erachter gekomen dat je boeken voor veel vakken en activiteiten kan gebruiken.' Thuur geeft aan dat hij via het traject een goede impressie krijgt hoe hij boeken bij verschillende soorten lessen kan inzetten. Noa schrijft: 'Ik merk dat ik sneller geneigd ben om jeugdliteratuur te

verwerken in mijn lessen. Dit deed ik voor KPZLeeslampje nog niet echt. Denk hierbij aan de introductie van een geschiedenisles of een stelles. Ook kan je boeken mooi verwerken in creatieve vakken.' Al met al mooie opbrengsten, een groei aan repertoirekennis en kennis over de inzet van jeugdliteratuur bij alle vakken.

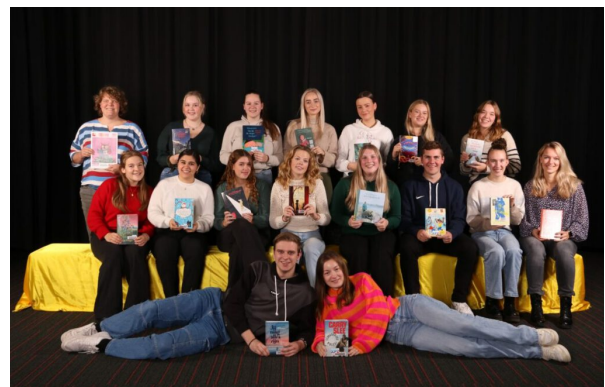
Komende jaren blijft KPZLeeslampje uiteraard bestaan. Het zou mooi zijn als we dit traject uit zouden kunnen breiden naar een heuse boekenclub. De studenten willen graag lezen en in gesprek gaan met elkaar. Het zou mooi zijn als we dit mogelijk kunnen maken voor alle studenten van Hogeschool KPZ. Om vervolgens de opbrengsten van de gesprekken uiteraard te delen op KPZLeeslampje.

Voor goede boekentips en inspiratie: volg KPZLeeslampje op Instagram.

Met dank aan Marith, Sem, Thuur, Lisa, Femke, Esther, Resa, Noa, Lynn, Luna, Nomi, Zehra, Danique, Lona, Lynn, Mariza, Romy, Esmee en Fleur.

OVER DE AUTEUR

Boukje Bruins is hogeschooldocent taal en docent-onderzoeker binnen het associate lectoraat Taalstimulering aan Hogeschool KPZ. Olga Jaskulski is hogeschooldocent taal aan Hogeschool KPZ.

LITERATUUR

Gubbels, J., Van Langen, A.M.L, Maasen, N.A.M. & Meelissen, M.R.M. (2019). *Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht*. Enschede: Universiteit Twente.

DE GROTE BOZE WOLF EN OPA VAN DE HUISHOND

DE VELE KANTEN VAN DE WOLF: ALLES WAT JE WILT WETEN OVER DE WOLF IS TE LEZEN IN HET WOLVENBOEK.

DE WEERGALOZE WOLF

Er lijkt geen middenweg te zijn voor de wolf: je bent als mens óf voor, of tegen de wolf. Vriend of vijand, friend or foe, vrienden zijn de natuurliefhebbers en vijanden zijn boeren. In de krant komen berichten voorbij over aanvallen van wolven op schapen en het doodschieten van de wolf en tegelijkertijd zoete berichten over welpen die geboren zijn op de Veluwe. Twee jaar terug is er een boek speciaal over de wolf verschenen, *Het wolvenboek* door Pieter Feller met illustraties van Louize Perdieu. Genomineerd in 2022 voor de Jan Wolkersprijs voor het beste natuurboek. Pieter Feller bespreekt in tien hoofdstukken zo goed als alles over de wolf. Een griffel heeft het boek niet gewonnen, terecht?

DE GROTE BOZE WOLF

In onze klassieke jeugdliteratuur komt de wolf er vaak niet goed van af. De wolf vreet Roodkapje op en wordt later opengesneden om Roodkapje te redden. Ook in andere sprookjes is de wolf vaak de slechterik, denk aan 'De wolf met de zeven geitjes' en 'Peter en de Wolf'. Ook in Donald Duck hebben we de grote boze wolf, de slechterik van de strip. Feller bespreekt naast deze klassiekers ook *Het jungleboek* van Kipling waar de wolven Mowgli opvoeden. In het hoofdstuk 'Wolfskinderen' gaat Feller dieper in op deze bijzondere gebeurtenissen. Iemand zoals Mowgli komt enkel voor in verhalen, maar de term wolfskinderen wordt buiten de literatuur gebruikt voor onder meer verwaarloosde kinderen of kinderen die opgegroeid zijn met dieren.

Feller beschrijft voorbeelden van kinderen waar niet naar wordt omgekeken en die opgroeien met een huishond of met vogels. In *Het jungleboek* komt de wolf er een stuk beter van af.

AFWISSELING FEIT EN FICTIE

In *Het wolvenboek* wisselt Feller weetjes af met verhalen. Het eerste verhaal, 'De tamme wolf', speelt zich ongeveer 30.000 jaar geleden af. Hierin laat Feller vanuit zowel het perspectief van de wolf als van de mens zien hoe de wolf werd gedomesticeerd. Het verhaal over de jacht op de wolf rond 1650 bijvoorbeeld, laat je als lezer eerst meekijken met de jachttopziener en daarna met de wolf. In een ander verhaal volgen we Valerie van dertien die met haar vader op natuurreis gaat in Finland om wolven en ander wild te zien. Feller probeert met deze verhalen de eerder door hem besproken feiten te vatten in een verhaal. Dat lukt, alleen is de stijl niet erg krachtig, het is bijna kinderachtig en gekunsteld. De wolven refereren aan de mensen als 'tweepoters' en oudere wolven geven wijze lessen over deze tweepoters aan hun jongen.

"Mijn vader waarschuwde ons altijd voor de tweepoters. Hij raadde ons aan om ze nooit aan te vallen. *'Als je er eentje vindt die dood is, kan het geen kwaad om daar wat van op te eten. Levende tweepoters zijn gevaarlijk. Als wij er een doden, komen er andere achter ons aan en doden óns.'*" (p. 60). Werkt dat zo in de wolvenwereld?

Vanuit de mens vraag ik mij ook soms af of het geloofwaardig is. Zo is het volgende gesprek te lezen tussen baron Eduard en jachttopziener Joost. Ik vraag mij af of een jachttopziener in die tijd in discussie gaat over het wel of niet jagen op wolven in de buurt. Aangezien, zo is te lezen onder dit fragment, het jagen op wolven gemeengoed was in die tijd.

"Joost hoorde de verhalen en was naar baron Eduard gegaan. De baron had lang nagedacht voor hij een besluit nam. *'We zullen een drijfjacht houden om de wolven te pakken te krijgen.'*

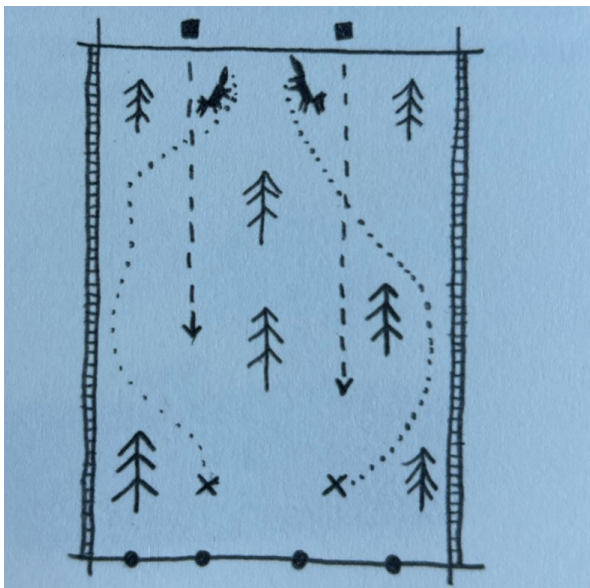
'Weten we zeker dat het wolven waren?' vroeg Joost nog, want hij wist dat er ook verwilderde honden in het gebied rondzwierven.

'Dat herderinnetje werd toch belaagd door een roedel wolven?'

'Daar ben ik niet zo zeker van,' antwoordde Joost.

'De mannen die de beesten gezien hadden, waren er niet erg duidelijk over. Het kon ook een troep zwervhonden zijn geweest.'

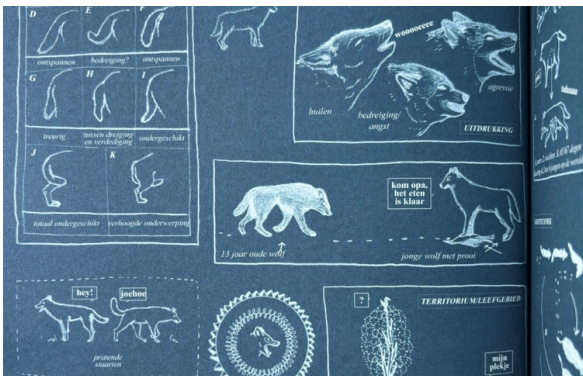
'Al waren het geen wolven maar wilde honden, dan nog is het een goed plan om ze te doden voordat ze al onze dieren en mensen gaan aanvallen,' zei de baron." (p. 57)

Wat natuurlijk waar is, is dat er in die tijd, vanaf de middeleeuwen, flink gejaagd werd op de wolf. De mens nam steeds meer ruimte in van de wolf en daardoor kwamen er meer ontmoetingen met dit dier. Mensen waren, net als nu, bang voor economische schade en bang om zelf aangevallen te worden. Dit laatste is bijna onwaarschijnlijk, weten we met de kennis van nu: wolven ontwijken mensen het liefst. Er bestaan wel teksten uit de middeleeuwen over mensen die aangevallen of gedood zijn door wolven. De onderzoekers van nu denken dat het in die verhalen gaat om wilde honden of, als het dan al wolven zijn, wolven met rabiës. De economische schade is een logische angst. Doordat het leef- en jaaggebied van de wolf steeds kleiner wordt, wil de wolf nog wel eens vee doden. Daarom komt er in 1612 een ordonnantie op de jacht van de wolf die regelt dat elke plaats één of meer wolvenjagers moet aannemen en dat ze vangnetten voor wolven moeten laten maken. (Hörter, 2008). Deze drijfjacht wordt in *Het wolvenboek* kort uiteengezet en geïllustreerd met een, ietwat onduidelijk, plaatje. Dit vele jagen en de premies die jagers verdienden met gedode wolven bleken succesvol: midden negentiende eeuw was de wolf verdwenen uit de Lage Landen.

HUMORISTISCH EN INFORMATIEF

Het wolvenboek is prachtig geïllustreerd door de Vlaamse Louise Perdieus. De passie die zij heeft voor natuur spat van de pagina's af. Heel zorgvuldig zijn zo goed als alle aspecten van de wolf getekend. Bijvoorbeeld de poten: de afdruk wordt vergeleken met de afdruk van een hond en vervolgens worden de voor- en achterpoot in beeld gebracht. Op een aantal donkerblauwe pagina's is met wit potlood het uiterlijk doorgrondt van de wolf, denk aan de tanden, de vacht, de organen, alles wat je kan bedenken én er wordt een relatie gelegd met zijn gedrag. Wat zegt de stand van de oren over de gemoedstoestand van de wolf? En wat betekent het als de wolf de staart laat hangen? Met geprinte tekst zit in veel tekeningen humor verwerkt. Bijvoorbeeld bij 'pratende staarten' zie je bij de wolven 'hey!' en 'joehoe' staan en bij het zwemmen lijkt de wolf de lezer aan te kijken en zegt 'mmm' en eronder staat 'heerlijk'.

Het is nog niet klaar met de boeken over wolven, over een paar maanden komt het nieuwste boek van Bibi Dumon Tak uit, *Dit boek is vóór de wolf*, waarin Dumon Tak, afgaande van de titel, weer gaat strijden voor de wolf in Nederland. Lees vooral *Het wolvenboek* door om een compleet beeld te krijgen van dit interessante, onbegrepen dier.

Piter Feller en Louize Perdieu (illustraties) (2021). *Het wolvenboek*.

WOLF MET EEN GRIFFEL?

Ik startte deze recensie met de vraag of dit boek een griffel had moeten winnen. Het antwoord is 'Nee'. Ik vind het qua tekst wat te plat. Als je dit boek bijvoorbeeld vergelijkt met het stuk over de wolf uit *Winterdieren* van Bibi Dumon Tak, wordt het verschil duidelijk. Dumon Tak lijkt in een hoofdstuk bijna meer te vertellen dan Feller in het hele boek. Dat komt doordat zij met prachtige metaforen en beeldspraak heel knap de wolf kan vatten in een echt literair non-fictiestuk. Feller houdt het bij korte feiten en korte stukjes, daardoor blijft het geheel gefragmenteerd en minder goed hangen. Ik had Perdieu wel een zilveren penseel gegund, want de illustraties zijn ondersteunend en aantrekkelijk. Feller en Dumon Tak zijn het er wel over eens: de wolf is fantastisch. Zoals Dumon Tak schrijft in *Winterdieren*: 'De wolf is de opa van onze labrador en onze pekinies. Alleen daarom al is de wolf fantastisch, want wat moet de mensheid zonder hond?' (p. 13). Ook Feller haalt die relatie tussen wolf en huishond aan en ook hij eindigt positief 'Als iemand weer eens zegt dat wolven eng zijn en dat ze niet in ons land thuishoren, weet je nu genoeg om uit te leggen waarom er heus wel plaats is voor wolven.' (p. 139)

LITERATUUR

R. Hörter (2008). De wolvenjacht. *onze Hond*(12), 20-27

OVER DE AUTEUR

Boukje Bruins is hogeschooldocent taal op Hogeschool KPZ.

WIL JE EEN STUKJE LEZEN UIT HET WOLVENBOEK?

Op rijketeksten.org staat een fragment waarin wordt beschreven waarom de wolf verdween uit Nederland en hoe de hond verwant is aan de wolf.

KPZnext voor professionals

Je werkt als leraar, pedagogisch professional of leidinggevende in het onderwijs of kindcentrum. Je wil jezelf blijven ontwikkelen, je kennis verbreden, de diepte in om je op bepaalde gebieden te specialiseren.

Je wil ook op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen binnen jouw vakgebied, niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst.

Voor al deze wensen biedt KPZnext een opleiding op maat.

NOVO-procesbegeleider

De post-hbo-opleiding voor NOVO-procesbegeleider is bedoeld voor die professionals die een rol willen spelen in de begeleiding van veranderings- en ontwikkelingsprocessen in het onderwijs en in organisaties. De NOVO-opleiding is bedoeld voor leidinggevendenden, beleidsmedewerkers, projectleiders, innovatieregisseurs, docenten met speciale taken binnen het PO, SBO, (S)VO, MBO of HBO, leidinggevende van Integrale Kindcentra (IKC), Sterrenscholen etc. en voor consultants en adviseurs bij dienstverlenende organisaties. Kijk voor meer informatie op kpz.nl/studeren/novo-opleiding of scan de QR-code.

Middenmanagement

Ben je ambitieus en werk je als leerkracht in het basisonderwijs? Met de eenjarige opleiding Middenmanagement geef je vorm aan jouw visie op leiderschap, verwerf je managementvaardigheden en leer je om mee richting te geven aan schoolontwikkeling. Na afronding van deze opleiding kan je op middenmanagement of als bouwcoördinator functioneren in het onderwijs. Ook kun je met het certificaat Middenmanagement de opleiding Basisbekwaam versneld volgen op Hogeschool KPZ. Kijk voor meer informatie op kpz.nl/studeren/middenmanagement of scan de QR-code.

Basisbekwaam en Vakbekwaam

Wil je je leidinggevende kwaliteiten (verder) ontwikkelen en deze voortzetten in de praktijk? Ontwikkel je persoonlijke leiderschap. Ontdek praktische vaardigheden om een succesvolle leider te worden en professioneel leiding te geven. In de opleidingen Basisbekwaam en Vakbekwaam wordt theoretische kennis verbonden aan de praktijk van het werkveld. Kijk voor meer informatie op kpz.nl/studeren/basisbekwaam of scan de QR-code.

Leidinggevende Integraal Kindcentrum

Wil jij je als leidinggevende verder ontwikkelen? Als leidinggevende van een IKC ben je de schakel tussen onderwijs en opvang. In deze opleiding ga je aan de slag met een beleidsplan voor de integrale ontwikkeling van een IKC en richting te geven aan een team van leraren, pedagogisch medewerkers en specialisten. Kijk voor meer informatie op kpz.nl/studeren/leidinggevende-integraal-kindcentrum/ of scan de QR-code.

Intern Begeleider/Kwaliteitscoördinator

Ga je starten of ben je kort geleden begonnen als intern begeleider? Met deze nieuwe opleiding ga je vanuit een brede blik met focus aan de slag! Ontdek bij de opleiding Intern Begeleider hoe je de kwaliteit van het onderwijs in de school kunt verbeteren en hoe alle leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Breng de ondersteuningsbehoeften van kinderen, collega's en de directeur in kaart. Leer hoe je de leerlingbegeleiding neerzet, collega's coacht, hoe je externe zorgprocessen regisseert en hoe je de slag maakt van intern begeleider naar kwaliteitscoördinator. Kijk voor meer informatie op kpz.nl/studeren/intern-begeleider of scan de QR-code.

GEEF GEEN GRABBELTONLESSEN! DE WERELD LEREN BEGRIJPEN: DAT IS DE ESSENTIE VAN DE ZAAKVAKKEN ÉN LEZEN

Iedereen die betrokken is bij het onderwijs weet dat het grootste onderwijskundige knelpunt te maken heeft met het lees-onderwijs. Het aanbieden van inhoudelijke kennis wordt algemeen gezien als de sleutel om een moeilijke tekst te ontsluiten en veel scholen zoeken naar thema's waarin ze wereldoriëntatie en lezen kunnen integreren. Maar dat is moeilijker dan gedacht.

Aardrijkskunde, geschiedenis en natuuronderwijs gaan over de wereld en die is zowel heel groot als heel oud. Het gaat bij wereldoriëntatie over Pompeï en de patriotten, over kwallen en katrollen en over verkeersstromen en vulkanen. Het is onmogelijk dat allemaal te leren. Maar dat is ook niet de bedoeling. Het is een misverstand dat het bij aardrijkskunde, geschiedenis en natuuronderwijs zou gaan om kennis. Kennis is heel belangrijk, maar het gaat erom dat je met die kennis de wereld leert begrijpen.

Je moet het begrijpen en dat doe je pas als je verbanden ziet. Vandaar mijn titel. Er worden te veel grabbeltonlessen bedacht. Lessen die geweldig leuk en actueel zijn, maar die de wereld niet begrijpelijker maken. Stel een dokter doet iets bijzonders met een mensenmaag. Het kan zomaar het journaal halen en ik zie de bijpassende vragen bij een tekst al voor me: 'Wat gebeurt er als je moet spugen?', 'Kan een maag een eurocent verteren?'. Superleuk maar...

JE ZIET HET PAS ALS JE HET BEGRIJPT

De wereldoriënterende vakken lijken wat betreft doel en didactiek op elkaar, maar niet met alles. Aardrijkskunde is als het ware een puzzel met heel veel stukjes. Om de haven van Rotterdam te doorzien heb je veel puzzelstukjes nodig; pas dan ga je die haven begrijpen. Dat puzzelen zie je niet alleen bij aardrijkskunde, maar ook bij natuuronderwijs en daar wordt de docent nog geholpen door natuurwetten. Hoe anders is geschiedenis. Daar zijn geen wetmatigheden, want geschiedenis is het (onzichtbare)

verhaal van de niet altijd logische mens. Kortom, het is behoorlijk complex. Onze wereld is zo ingewikkeld dat we allerlei tools hebben bedacht om er grip op te krijgen. We maken een ordening zoals een tijdbalk, een geologische tijdschaal, een kringloop van het water, een stroomschema en ecosystemen. Daarmee leggen we verbanden tussen de losse puzzelstukjes. Het is pas zinvol als je die maag in het spijsverteringsstelsel plaatst. Dan pas begrijp je hoe het in elkaar steekt.

VAN WIE WAT WAAR NAAR WAAROM EN HOE

Ook in methoden zie je de worsteling van de enorme hoeveelheid stof terug. Kijk maar eens in vier verschillende methoden naar wat er staat over 'het kasteel'. Je ziet dat de ene methode andere onderdelen belicht dan de andere methode. En (dit maakt het nog ingewikkelder) de gemaakte keuzes zijn allemaal goed te verantwoorden. Maar veel methoden, thema's en lessen blijven hangen in een 'wie, wat en waar'.

Blijven hangen in het aanbieden van losse brokjes kennis. In leuke, maar weinig doelgerichte grabbeltonlessen zonder aandacht voor het begrijpen. Maar je kunt vulkanen alleen maar begrijpen als je ook leert over platentektoniek en de patriotten begrijp je alleen als je weet van de Franse Revolutie. Het gaat niet om het 'wie, wat waar', maar om het 'waarom en hoe'.

HOE DAN WEL?

Begin met de vraag waarom je een thema geeft? Wat is de doorlopende rode draad of misschien beter: wat is de achterliggende hoofdvraag. Een les over de Godenwereld van de Oude Egyptenaren? Leuk, maar niet doen. Je hebt niet zoveel onderwijstijd en bedenk wat het allerbelangrijkste is om te weten. Dé achterliggende hoofdvraag voor een thema. In dit voorbeeld zou ik zeggen dat je leert hoe een land ontstaat.

Bedenk een hoofdvraag en zorg ervoor dat je lessen daar een (deel-) antwoord op geven. Kill your darlings: weg leuke tekst over de Osirismythe! Deze onderliggende vraag kan helpen met het zoeken naar zinvolle thema's. Onlangs hoorde ik van een vakoverstijgend thema waarin groei en bloei belangrijk was. Ik zag een les over de tulp en vervolgens de verbinding met WOII. Tijdens de Hongerwinter werden in het westen van het land soms tulpen gegeten. Niet doen. Haal geschiedenis uit dit thema, want het helpt niet met begrijpen van de wereld in dit voorbeeld. Dus eerst een hoofdvraag en dan passende vakken/lessen en teksten daarbij zoeken. Helpt het leerlingen niet aan begrip? Dan heeft het geen recht op onderwijstijd.

En wees niet bang dat je hierdoor puzzels overslaat. Je denkt toch niet echt dat je met een paar uur in de week de wereld in de kinderhoofdjes kunt krijgen? Beter goede betekenisvolle thema's die een stukje van de wereld begrijpelijk maken dan grabbeltonlessen die leerlingen opzadelen met het idee dat ze het nooit kunnen begrijpen, alleen maar kunnen onthouden. De wereld zit verre van logisch in elkaar, maar is wel altijd te begrijpen en dat is doel van wereldoriënterend onderwijs.

OVER DE AUTEUR

Ron Meijer is hogeschooldocent geschiedenis op Hogeschool KPZ

ONDERZOEKSSCHOOL AAN HET WOORD

GEERT GROTESCHOOL

Om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren is onderzoek onmisbaar. Destijds zijn daarom de academische opleidingsscholen opgericht. In het voorjaar van 2022 was het tijd voor vernieuwing: met het profiel Samen Onderzoeken: profilering van onderzoeksscholen, vastgesteld door penvoerders van de samenwerkingsverbanden van Hogeschool KPZ, werd de academische opleidingsschool de onderzoeksschool. 'Good practices' kunnen andere scholen inspireren en ondersteunen. In dit artikel nemen we daarom een kijkje op de Geert Groteschool, waar Manon Plette als afstudeerstudent onderzoek heeft gedaan naar begrijpend lezen.

Vorig jaar studeerde Manon Plette af als Leraar Basisonderwijs aan Hogeschool KPZ. Inmiddels staat ze vijf dagen voor de klas op de onderzoeksschool waar ze ook haar afstudeerstage liep: de Geert Groteschool in Zwolle. Net als alle vierdejaarsstudenten op Hogeschool KPZ sloot Manon haar opleiding af met een afstudeeronderzoek op haar stageschool. Samen met de stageschool wordt er een keuze gemaakt voor een onderzoeksonderwerp. De student verkent vervolgens de beginsituatie en stelt een onderzoeksvraag op. Op basis van een literatuurstudie en een verkenning van de praktijk maakt de student een ontwerp voor de school dat direct in de praktijk kan worden ingezet. In het geval van Manon en de Geert Groteschool werd er gekozen voor het onderwerp begrijpend lezen.

De aanleiding voor het onderzoek van Manon op de Geert Groteschool was tweeledig: de resultaten vielen tegen en de motivatie en betrokkenheid van leerlingen was laag. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een eindproduct in de vorm van een website. 'Op de website zijn verschillende dingen te vinden: theorieën over goed begrijpend lezenonderwijs en voorbeelden van goede lessen vanuit de thema's waar we op school mee bezig zijn,' vertelt Manon. Destijds heeft ze gekozen voor een website in plaats van voor een fysiek document, 'zodat zo'n documentje niet ergens verdwijnt.'

Nu, een jaar later, heeft haar ontwerp nog altijd een plek in de school. Het wordt actief gebruikt door collega's en aangevuld met teksten voor de nieuwe thema's. De Geert Groteschool werkt met IPC-thema's, die elke twee jaar terugkomen. 'Dit is eigenlijk het laatste jaar dat we echt een repertoire moeten opbouwen en dan zullen we volgend jaar merken dat er teksten klaar staan. Dan wordt het pas echt makkelijker.'

Manon merkt dat de meeste collega's het ontwerp nog veel gebruiken op de manier waarop ze het bedoeld had. Een belangrijke reden hiervoor is volgens Manon dat er tijdens de keuze voor het onderwerp goed is geluisterd naar het team. 'Wat wil het team? Waar hebben zij behoefte aan? Doordat je dat goed aan het afstemmen bent, lever je uiteindelijk iets op wat de leraren ook echt goed kunnen gebruiken.' Het ontwerp wordt nog steeds gebruikt zoals beoogd en onderling worden er teksten en lesideeën uitgewisseld.

BETROKKEN TEAM

Voor Manon is het duidelijk dat de Geert Groteschool een onderzoeksschool is. Veel collega's zijn zelf ook afgestudeerd aan Hogeschool KPZ en weten wat er gevraagd wordt bij het doen van onderzoek. Er zijn ook veel collega's die een master hebben gedaan. 'Je merkt dat er veel kennis zit. Collega's durven kritische vragen te stellen. Het team van de Geert Grote is een betrokken team dat wil leren, vragen stelt over hoe het beter kan en open staat voor de studenten die onderzoek doen. Daaraan herken ik dat de Geert Groteschool een onderzoeksschool is. Het is echt ingeburgerd in de cultuur.' In de teamkamer hangt een bord waarmee zij het team op de hoogte kon houden van haar onderzoek. Tijdens haar onderzoek waren de collega's goed betrokken. Er werd meegedacht en er werden vragen gesteld. Hoewel het onderzoek gericht was op groep 6, 7 en 8, probeerde Manon tijdens studiedagen ook de leraren van andere groepen bij het onderzoek te betrekken.

Ook leerlingen worden betrokken. 'We doen vaak leerlingarena's. Dan verzamel je een groepje leerlingen en dan stel je vragen over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld begrijpend lezen: wat vinden de leerlingen goed gaan? Wat zouden ze graag anders willen zien? Waar worden ze enthousiast van? Dan worden de leerlingen echt betrokken in het proces.' Afhankelijk van het onderwerp wordt in de leerlingenraad ook het een en ander besproken.

Tijdens het contextonderzoek heeft Manon geobserveerd in de klassen om de huidige stand van zaken in kaart te brengen. Ook toen heeft ze de leerlingen uitgelegd waar ze mee bezig was en de leerlingen om input gevraagd. 'Tijdens het onderzoek kwamen er soms ook kinderen naar me toe die dan vroegen: 'Jij ben de juf van begrijpend lezen, toch? We hadden nu deze tekst en het was heel erg leuk.'

STICHTING LEERKRACHT

Het afgelopen schooljaar is de Geert Groteschool gestart met Stichting LeerKRACHT. 'Stichting LeerKRACHT ondersteunt schoolleiders en hun docententeams om een cultuur van 'elke dag samen een beetje beter' te creëren' (Gelijke Kansen Alliantie, z.d.). Dit maakt dat er systematisch bepaalde doelen terugkomen die de school wil behalen, waaronder begrijpend lezen. Manon legt uit hoe Stichting LeerKRACHT werkt: 'Eerst ga je met elkaar een doel opstellen. Dan ga je kijken wat de theorie erover zegt. Zijn er voorbeelden?'

Wat hebben we in ons eigen archief? Hebben we er al iets mee gedaan?' Verschillen tussen leraren krijgen de ruimte. Theorie en praktijkervaring vullen elkaar mooi aan. Het gedeeld eigenaarschap is hoog. Dat maakt dat de collega's intrinsiek gemotiveerd raken om ermee aan de slag te gaan.

Door de school verspreid hangen Stichting LeerKRACHT borden. Hier staan de doelen en waar de school mee bezig is. Kinderen die geïnteresseerd zijn, kunnen dit dan bekijken. Ook in de klas merken de kinderen dat er onderzoeksmatig wordt gewerkt bij hen op school. 'We proberen dingen uit en benoemen dit ook naar de kinderen. Zo merken de kinderen dat er van alles gebeurt en dat iets niet in een keer staat. Ze merken dat het een doorlopend proces is.' Ook ouders kunnen de borden die in de gang hangen bekijken en worden via de nieuwsbrief op de hoogte gehouden van het onderzoek dat er in de school plaatsvindt.

De onderzoekscoördinator van de Geert Groteschool is ook een van de groepsleiders binnen Stichting Leerkracht. Manon ziet parallellen tussen Stichting LeerKRACHT en haar eigen onderzoeksproces als afstudeerder. 'Binnen Stichting LeerKRACHT leg je verantwoordelijkheid aan elkaar af, waardoor iedereen meer betrokken wordt. Datzelfde zie je tussen de onderzoekscoördinator en de student tijdens het afstudeeronderzoek.'

De onderwerpen waaraan gewerkt wordt via Stichting LeerKRACHT worden binnen het team besproken. Waar heeft de school behoefte aan? Dit zorgt voor eigenaarschap, wat vervolgens de betrokkenheid weer vergroot. Ook wat betreft haar eigen onderzoek werd er kritisch, en vooral samen, gekeken naar waar behoefte aan is. Eigenlijk zou Manon bezig gaan met IPC, dan zou ze de derde zijn in de onderzoekscyclus; de meeste onderzoeksscholen werken met een onderzoeksscyclus van drie jaar, waarin gedurende die tijd aan eenzelfde thema wordt gewerkt via verschillende deelonderzoeken. Manon: 'Toch werd de schoolvraag anders en kozen we voor begrijpend lezen. Dat vind ik belangrijk. Je wilt een onderzoek doen dat relevant is, wat speelt er nu in onze praktijk en wat zouden we nou heel graag anders willen?'

Wat Manon nog wil meegeven over onderzoek doen op school? 'Onderzoeken doe je samen. Als student moet je daar iets voor geven, maar ook als school moet je daar iets voor geven. Alleen samen kun je hele mooie resultaten behalen.'

LITERATUUR

Gelijke Kansen Alliantie (z.d.). Stichting LeerKRACHT.

Geraadpleegd op 30 mei 2024, van

<https://www.gelijke-kansen.nl/maatschappelijke-organisaties/professionalisering/stichting-leerkracht>

BENIEUWD NAAR HET ONTWERP VAN MANON PLETTE?

Bekijk het ontwerp van Manon via:

<https://mmanonplette.wixsite.com/begrijpendlezen>

MEER WETEN?

- Voor het profiel Samen Onderzoeken: profilering onderzoeksscholen mail naar Marieke Pillen (m.pillen@kpz.nl) of Shirine Bousaid (s.bousaid@kpz.nl).
- Ben je als onderzoeksschool geïnteresseerd in Samen Onderzoeken of wil je onderzoeksschool worden? Neem dan contact op met Edith ten Berge (e.tenberge@kpz.nl)
- Wil je onderzoekscoördinator worden of ben je geïnteresseerd in het doen en gebruiken van onderzoek ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijs? Ieder jaar start er een professionaliseringstraject en in netwerkbijeenkomsten voor ervaren onderzoekscoördinatoren worden de nieuwste inzichten op het gebied van onderzoek gedeeld. Voor meer informatie kun je terecht bij Marieke Pillen (m.pillen@kpz.nl)

OVER DE AUTEUR

Shirine Bousaid is junior docent-onderzoeker bij het associate-lectoraat Interprofessioneel samenwerken voor kansrijke ontwikkeling binnen het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ. Ze is onder meer betrokken bij de professionalisering van de onderzoekscoördinatoren.

SAMEN ONDERZOEKEN

Samen onderzoeken heeft als ambitie om door middel van onderzoek een bijdrage te leveren aan het opleiden van professionals en het beïnvloeden, verbeteren en vernieuwen van onderwijs en de beroepspraktijk. De Academische Opleidingsscholen worden daarmee doorontwikkeld tot onderzoeksscholen waarbij onderzoek gedragen wordt door het hele team en in samenwerking met partners en Hogeschool KPZ. Op onderzoeksscholen wordt systematisch gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs voor leerlingen het opleiden van (aanstaande) leraren door gezamenlijk te werken aan het versterken van hun onderzoekend vermogen en aan de onderzoekscultuur van de school. Onderwijsprofessionals (directeuren, leraren, studenten, pedagogisch professionals...) met een sterk onderzoekend vermogen kunnen onderzoek doen en gebruiken om hun eigen beroepspraktijk te versterken. Een onderzoekscultuur is daarvoor voorwaardelijk.

SAMEN WERKT!

INTERPROFESSIONEEL SAMENWERKEN IN HET INNOVATIECLUSTER KIND EN EDUCATIE

Dinsdag 4 juni was de feestelijke afsluiting van het Innovatiecluster Kind en Educatie, ook wel bekend als het RIF-project. De afgelopen vijf jaar hebben collega's van Hogeschool KPZ samen met collega's van Landstede, Deltion, Mbo Menso Alting, Viaa en Windesheim zich ingezet om interprofessioneel samenwerken en het opleiden daartoe steviger neer te zetten. Er werd onder andere gewerkt met interprofessionele leerteams, het professionaliseren van het werkveld en het innoveren van de curricula. Edith ten Berge, Emma Nitert, Dirkje Visser en Lianne Post blikken terug op hun tijd bij het Innovatiecluster Kind en Educatie.

Onderzoek — In leerteams leren mbo- en hbo-studenten interprofessioneel samenwerken. Wat is er geleerd en hoe was de samenwerking?

Werkplaatsen — Professionals vanuit de opleidingen en het werkveld komen samen om van en met elkaar te leren over interprofessioneel opleiden

Bouwstenen Box — Interprofessioneel samenwerken is geen simpele taak, daarom ontwikkelde het innovatiecluster een tool voor professionals, opleiders en begeleiders

**KIND INNOVATIECLUSTER
EN EDUCATIE**

WAT WAS JE ROL BIJ HET INNOVATIECLUSTER KIND EN EDUCATIE?

Edith is de 'oudgediende' van de groep. Edith: 'Ik was vanaf de eerste gedachte betrokken en daarna actief bij het schrijven van de aanvraag.' Na de toekenning van de RIF-subsidie werd Edith lid van 'actielijn 1' die zich bezighield met het opzetten en ondersteunen van de interprofessionele leerteams. De afgelopen twee jaar was ze lid van de Curriculumwerkgroep.

Emma, ook vanaf het begin betrokken, focust zich als deelprojectleider op onderzoek. Emma: 'Met die onderzoeksgroep monitoren we de leerteams. We namen vragenlijsten en groepsinterviews af bij studenten en leerteambegeleiders. Ook namen we vragenlijsten af bij afstudeerders bij alle betrokken opleidingen om te kijken in hoeverre de studenten tijdens hun opleiding en in hun curricula in aanraking zijn gekomen met IPS. Daarnaast sloot ik (op gezette tijden) aan bij het ontwerpteam Werkveld. Ik had hiervoor contact met enkele leerteams en organiseerde (samen met Angela Tibben - Windesheim) professionaliseringsbijeenkomsten voor leerteambegeleiders.'

Dirkje was betrokken als (mede)leerteambegeleider van een leerteam op Kindcentrum De Bolster. 'Daarnaast heb ik een korte podcastserie over interprofessioneel samenwerken opgezet en onderzoek gedaan naar het 'commitment' van studenten in een leerteam,' vertelt ze.

Lianne is de afgelopen twee jaar betrokken geweest: 'Ik begon als masterstudent en schrijf mijn masterthese voor het RIF-project. Ik deed onderzoek naar de competenties die studenten in de leerteams ontwikkelden. Naar aanleiding hiervan sloot ik me later aan bij de projectgroep 'curriculumontwikkeling'.'

WAT HEEFT HET INNOVATIECLUSTER OPGELEVERD?

In de afgelopen vijf jaar is er veel gebeurd op het gebied van interprofessioneel samenwerken en opleiden. Ruim 400 studenten in Zwolle hebben deelgenomen aan interprofessionele leerteams. Dirkje mocht bij één van die teams meerdere jaren aansluiten bij KC de Bolster en vertelt trots: 'Het gedachtegoed van interprofessioneel samenwerken staat heel goed op KC de Bolster. Ook nu de RIF subsidie is afgelopen, blijft KC de Bolster werken met interprofessionele leerteams. Dat is overigens niet aan mij te danken, maar aan de directie, pedagogisch professionals en leraren van de Bolster. Ik ben er trots op dat ik op deze manier (een klein) deel mag uitmaken van dit team.'

Naast het werken in interprofessionele leerteams zijn er diverse tools ontwikkeld om teams te ondersteunen bij het interprofessioneel samenwerken en te bouwen aan een interprofessioneel curriculum. Zo is er de afgelopen twee jaar hard gewerkt aan de Bouwstenen Box, een digitale tool waarmee opleiders, leerteambegeleiders en andere professionals werkvormen krijgen aangereikt waarmee ze kunnen werken aan de ontwikkeling van interprofessionele competenties. Lianne: 'Ik ben trots op de manier waarop de Bouwstenen Box tot stand is gekomen. Vanuit het associate lectoraat deden we literatuuronderzoek, en

tegelijkertijd dachten de Zwolse curriculummakers van verschillende hogescholen en mbo's mee over de praktische invulling. Dit gebeurde tijdens informele werkplaatsen, waar interprofessioneel samenwerken heel concreet werd gemaakt.'

Emma en Edith benadrukken de waarde van de samenwerking met collega's van verschillende opleidingen en scholen. Emma: 'In Nederland is het uniek dat mbo- en hbo-instellingen vanuit verschillende achtergronden en expertises samenwerken. Het was een parallel proces: zowel studenten als docenten leerden interprofessioneel samenwerken.' Edith beaamt: 'We werden een echt team in onze interprofessionele werkgroepen.'

OPBRENGSTEN VOOR HOGESCHOOL KPZ

Op de vraag wat het Hogeschool KPZ heeft opgeleverd, zijn de reacties eensgezind: een versterkte samenwerking en een breder netwerk. Edith: 'In het nieuwe curriculum krijgt IPS een plek. Ik ga de Bouwstenen Box promoten bij de trainingen SO&P, zodat onze partnerschappen met opleidingsscholen daar ook actief mee aan de slag kunnen.' Lianne benadrukt het afbreken van muren tussen mbo's en hogescholen: 'KPZ is nu echt onderdeel van dit verankerde netwerk en kan meedoen in de ontwikkeling van vernieuwend onderwijs in Zwolle.'

Dirkje vult aan: 'We hebben kennis van interprofessioneel samenwerken en de samenwerking in de regio versterkt. Dit heeft ideeën opgeleverd voor nieuwe curricula en de verbinding tussen ad en bachelor versterkt.' Emma sluit af: 'We hebben een breder netwerk en een bredere blik gekregen. We weten nu beter bij wie we wat kunnen halen en hebben een beter zicht op onszelf en op anderen.'

DE TOEKOMST VAN INTERPROFESSIONEEL SAMENWERKEN EN OPLEIDEN

De subsidie is nu afgerond, maar het project gaat door. Alle betrokken instellingen hebben toegezegd te blijven inzetten op interprofessioneel opleiden en het innovatiecluster gaat door. Welke wensen hebben Edith, Dirkje, Emma en Lianne voor de toekomst?

Alle vier delen de wens voor een verdere verankering van IPS in de opleidingen. Edith: 'Ik hoop dat IPS onlosmakelijk verbonden raakt aan de manier waarop we studenten opleiden. Dat het geen ver-van-mijn-bed-show blijft, maar een integraal onderdeel wordt van het beroep binnen Kind en Educatie.' Dirkje vult aan: 'En dat zo alle kinderen en jongeren de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te ontwikkelen. Interprofessioneel samenwerken moet daar waar nodig en helpend is.'

Lianne benadrukt: Ik hoop dat de banden die tijdens dit project gesmeed zijn alleen maar steviger aangehaald zullen gaan worden en dat er hierdoor nog meer onderlinge kansen en samenwerkingen zullen ontstaan. En Emma voeg toe: 'IPS mag nog meer ingebed worden in de verschillende curricula. Het is bijvoorbeeld bij de PEP en PMKE al 'normaal', maar dat mag ook bij de pabo en bij zittende professionals in het werkveld. Ik gun iedereen soms een wat bredere blik/andere perspectieven en 'je hoeft het niet allemaal alleen te doen.'

OVER DE AUTEUR

Trynke Keuning is associate lector van het associate lectoraat Interprofessioneel samenwerken voor kansrijke ontwikkeling op Hogeschool KPZ. Ze was als deelprojectleider betrokken bij het Innovatiecluster Kind en Educatie.

LEZERSONDERZOEK VEERKRACHT

Beste lezer,

Hogeschool KPZ is benieuwd naar jouw mening over ons magazine Veerkracht. Wat vind je van de onderwerpen, rubrieken en de vormgeving? Wat waardeer je aan Veerkracht en wat mis je misschien? Wil je bepaalde zaken vaker of juist minder vaak zien?

Online vragenlijst

We hebben een online vragenlijst gemaakt om feedback te verzamelen. Door de QR-code hierboven te scannen, kom je direct bij de vragenlijst. Het invullen hiervan kost slechts een paar minuten en helpt ons enorm om Veerkracht nog beter af te stemmen op de wensen en behoeften van onze lezers.

We waarderen het enorm als je de vragenlijst vóór 1 augustus invult. Alvast hartelijk dank voor je medewerking!

Met vriendelijke groet,

Redactieteam Veerkracht
Hogeschool KPZ

AGENDA

SEPTEMBER 2024

START OPLEIDINGEN KPZNEXT

De volgende opleidingen starten onder andere in september:

- Bewegingsonderwijs blok 1
- Schoolleider Basisbekwaam
- Schoolleider Vakbekwaam
- Intern begeleider
- Specialist Onderwijsbehoeften en Gedrag

Er zijn nog enkele plekken vrij. Aanmelden kan via de website www.kpz.nl

2 SEPTEMBER 2024

START NIEUWE STUDIEJAAR

Het nieuwe studiejaar start voor onze studenten Leraar Basisonderwijs en Pedagogisch Educatief Professional.

9 OKTOBER 2024

CONFERENTIE SAMEN ONDERZOEKEN

De keynote wordt verzorgd door dr. Wenckje Jongstra, associate lector van Hogeschool KPZ. In haar lezing gaat zij in op inspirerende voorbeelden van onderzoek naar taalstimulering en de mogelijkheden voor (onderzoeks)scholen om hier bij aan te haken.

Tijd: 15:00 - 18.15 uur

Locatie: KPZ

Aanmelden: www.kpz.nl

13 NOVEMBER 2024

OPEN AVOND

Tijdens de open avond zijn belangstellenden voor bachelor Leraar Basisonderwijs (voltijd, deeltijd, deeltijd verkort) en de associate degree Pedagogisch Educatief Professional van harte welkom.

Tijd: 18:00 - 21:30 uur

Locatie: KPZ

Aanmelden: www.kpz.nl

REDACTIE VEERKRACHT

Véronique Damoiseaux
Hogeschooldocent Taal
Eindredacteur

Daniëlle Renirie
Adviseur Communicatie

Gea van der Stouwe
Adviseur Marketing en Communicatie

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de bijdragen ligt uitsluitend bij de desbetreffende auteur(s). De redactie is verantwoordelijk voor selectie en plaatsing. De redactie behoudt zich het recht om wijzigingen in de tekst aan te brengen. Deze wijzigingen kunnen betrekking hebben op: de inhoudelijke kwaliteit, de bruikbaarheid voor de doelgroep en de helderheid in opbouw en formulering

DESIGN

True Communications

VORMGEVING

Afdeling Communicatie KPZ

FOTOGRAFIE

Korinne Fotografie: cover
Mariëlle Elburg: p. 3
Theo Smits: p. 5, 15
Rob Verra: p. 8, 9, 10, 11
Erica ter Wee en Ella Kwakkestein: p. 17, 18, 19
Olga Jaskulski: p. 20, 21
Boukje Bruins: p. 23, 24, 25
Marco Slot: p. 35, 36
Aart Sander en Zanna de Cuba: p. 37

Hogeschool KPZ
Ten oeverstraat 68
8012 EW Zwolle
038 4217425
info@kpz.nl
www.kpz.nl

PORTRET

MARK WEVER

WOONPLAATS:	Rutten
AFGESTUDEERD:	2010 op Hogeschool KPZ
WERKZAAM:	Intern begeleider op SWS De Floreant in Luttelgeest en als medewerker (gedragsspecialist + beeld & didactisch coach) van het Expertise Netwerk van Aves.
LOOPBAAN:	Leraar bovenbouw, leraar middenbouw, gedragsspecialist, intern begeleider, beeld- en didactisch coach.

In groep 8 wist ik al dat ik leraar wilde worden. Ik keek er naar uit om als echte meester werk te mogen nakijken. Ik visualiseerde dit regelmatig en zag me zelf al helemaal zitten met een grote stapel nakijkwerk. Is dit dan de reden dat ik voor het onderwijs heb gekozen? Ergens wel natuurlijk, maar als je goed uitzoomt wilde ik vooral van betekenis zijn in de ontwikkeling van leerlingen. Wat er allemaal nog meer bij komt kijken om dat verschil ook echt te kunnen maken, was toen logischerwijs nog vooral één groot vraagteken en onbekend gebied.

Eind groep 8 kreeg ik een mavo-advies en daardoor wist ik dat de route om leraar te worden langer zou zijn dan wanneer ik een havo-advies had gekregen. Ik weet nog goed dat ik baalde, maar het heeft me ook gevormd tot wie ik ben. Het heeft me een bepaalde drive gegeven om mezelf steeds weer te verbeteren en door te ontwikkelen. Deze drive heeft me gemaakt tot de professional die ik nu ben met als overtuiging dat iedere leerling zich op zijn of haar eigen lijn en tempo ontwikkelt en mag ontwikkelen.

Het is aan de leraar om ervoor te zorgen dat de leerlingen iedere dag voldoende kansen krijgen om te mogen groeien naar hun eigen leerpotentieel. Vanuit mijn huidige rollen in het onderwijs probeer ik samen met collega's en ouders op zoek te gaan naar de juiste voorwaarden om een leerling weer of meer te laten groeien.

In het laatste jaar hebben we onder begeleiding van een aantal docenten een eigen voorstelling gemaakt: 'Troep op de stoep'. Ik mocht samen met Janneke en Coby het lied 'Wij doen samen met een vrijer' zingen. Wat was dat hilarisch en aangezien mijn zangkwaliteiten wat te wensen over liet, was het beter dat ik de tekst vertelde.

Mijn hoogtepunt is dat ik met Koning Willem Alexander koffie heb mogen drinken tijdens zijn bezoek aan de Koningsspelen van 2014 in Ens. Samen met twee collega's van de andere twee scholen zat ik in de organisatie. Er moest ontzettend veel geregeld worden en lang moesten we het stil houden, maar wat was het een ervaring om nooit meer te vergeten.

Dit schooljaar ben ik gestart met de opleiding als interne auditor. Vanuit mijn rol als ib'er mag ik zo een bijdrage leveren aan het verhogen van de kwaliteit van het onderwijs op de scholen van Aves. Ik hoop me de komende jaren in deze rol nog verder te ontwikkelen.

Ik heb mooie herinneringen aan mijn tijd op KPZ. Op KPZ was je geen nummer, maar een persoon. Ik voelde me gezien en gehoord als het even tegen zat. Het voelde als thuiskomen. Ik heb veel plezier gemaakt, veel gelachen en soms een traan gelaten. De studiereizen waren, voor een dorpsjongen als ik, een hele ervaring. Mijn tijd op KPZ had ik voor geen goud willen missen.

Ik wens KPZ toe dat ze het van gevoel van gezien en gekend worden door de studenten kunnen vasthouden en daarnaast de lat hoog blijven leggen voor de studenten. Het heeft voor mij een basis gelegd in mijn verdere onderwijs-carrière. Iedere dag is een nieuwe, met mooie nieuwe kansen om je verder te mogen ontwikkelen.